

НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО
З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ
NATIONAL AGENCY
ON CORRUPTION PREVENTION

#ефективний_уповноважений

ЕФЕКТИВНА КОМУНІКАЦІЯ

антикорупційного уповноваженого
на вебсайті організації
публічного сектору

аналітичне дослідження

НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО
З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ
NATIONAL AGENCY
ON CORRUPTION PREVENTION

#ефективний_уповноважений

ЕФЕКТИВНА КОМУНІКАЦІЯ

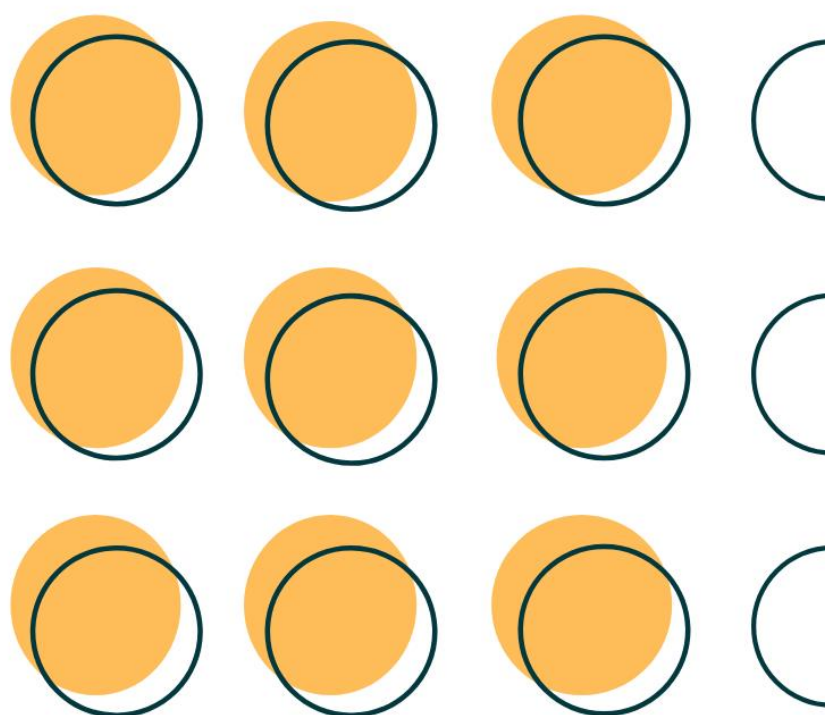
антикорупційного уповноваженого
на вебсайті організації
публічного сектору

аналітичне дослідження

1.

КАРТКА ДОСЛІДЖЕННЯ

ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ
АНТИКОРУПЦІЙНОГО
УПОВНОВАЖЕНОГО З КОМУНІКАЦІЇ
НА САЙТІ ОРГАНУ ВЛАДИ

Дослідження проводилося для створення ефективного та уніфікованого підходу до наповнення розділу запобігання корупції на сайтах органів влади. Крім того, це дослідження готує фундамент для формування налаштувань персонального профілю (кабінету) уповноваженого на Антикорупційному порталі.

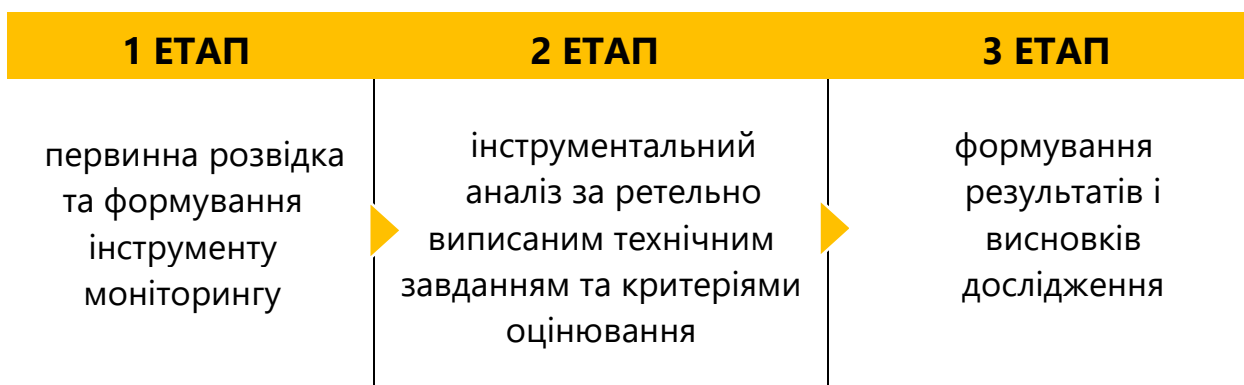
МЕТА ТА ВИХІДНІ ДАНІ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою дослідження було вивчення змісту інтернет-комунікації антикорупційних уповноважених на офіційних вебсайтах органів державної влади, місцевого самоврядування та інших публічних інституцій та розробка моделі ефективного висвітлення діяльності із запобігання корупції.

Дослідження, серед іншого, засноване на результатах пілотного оцінювання уповноважених у 2020 році, під час якого були зібрані дані про місце розташування інформації про їхню діяльність на офіційних вебсайтах.

Методи дослідження: моніторинг відкритих даних офіційних сайтів організацій публічного сектору, у яких діють уповноважені з питань запобігання та виявлення корупції.

ЕТАПИ ДОСЛІДЖЕННЯ

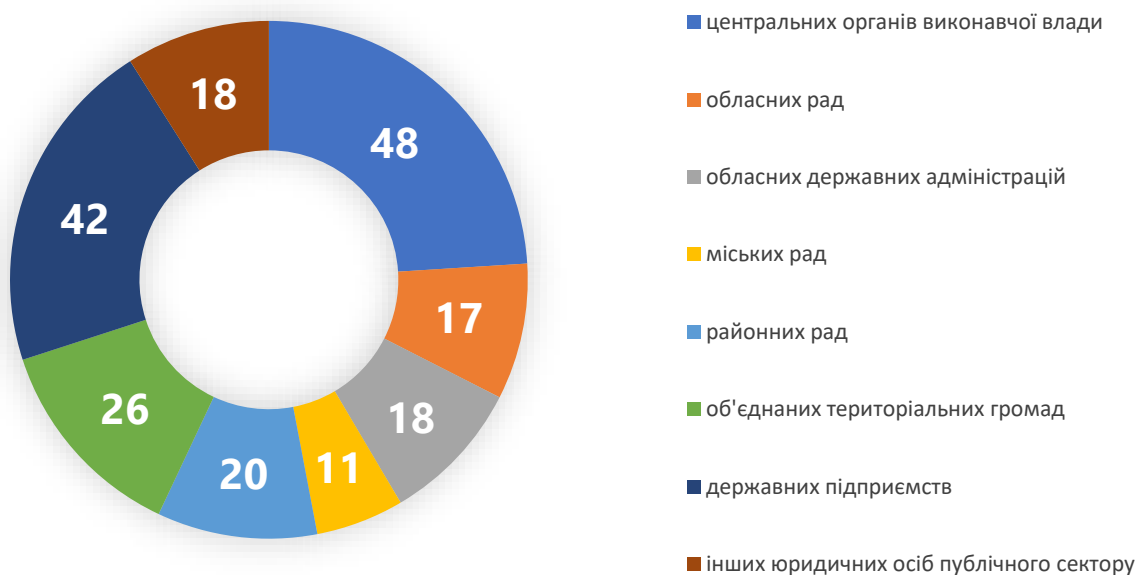
Актуальність зібраної інформації: грудень 2020 - лютий 2021.

ОСНОВНІ ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

- 1) розширення доказових методичних підходів з оцінки ефективності антикорупційних уповноважених;
- 2) розвиток ефективності діяльності уповноважених публічних інституцій України через використання огляду конкретно сформульованих обґрунтованих позитивних та негативних тенденцій інтернет-комунікації уповноважених на сайтах власних організацій;
- 3) формування моделі сторінки уповноваженого на сайті органу та профілю уповноваженого на Антикорупційному порталі.

КІЛЬКІСНІ ПОКАЗНИКИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Під час дослідження опрацьовано вебсайти **200** органів влади та інших публічних інституцій, національних та закордонних:

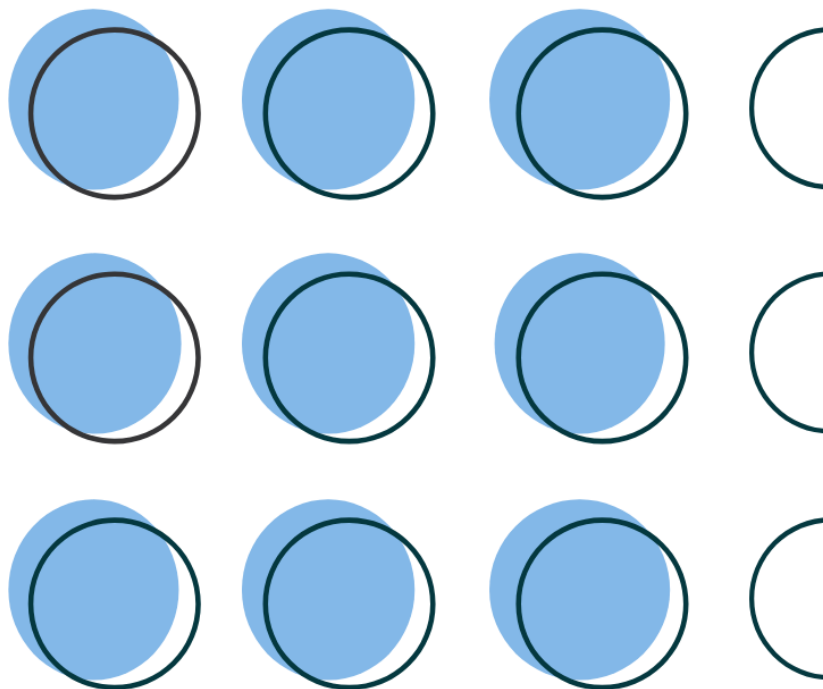
20

вдалих практик інтернет-комунікації антикорупційного уповноваженого описано за результатами дослідження

2.

КОНЦЕПЦІЯ ОЦІНЮВАННЯ

ЕФЕКТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ
АНТИКОРУПЦІЙНОГО
УПОВНОВАЖЕНОГО

2.1. ПОБУДОВА МОДЕЛІ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ АНТИКОРУПЦІЙНИХ УПОВНОВАЖЕНИХ

Система побудови ефективної діяльності передбачає інструментарій її аналізу, оцінювання, вжиття заходів із впровадження результатів таких досліджень.

Питання діяльності із запобігання та виявлення корупції у державному органі, яку проводять антикорупційні уповноважені, має аналогічні закономірності.

Проте

їхня чисельність та різноманітність форм ускладнює якісний самоаналіз чи внутрішньомережеві засилля щодо розвитку спільноти уповноважених.

У зазначених умовах чи не єдиним способом формування ефективності спільноти антикорупційних уповноважених є моніторингова діяльність Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК).

Це повноваження витікає з положень п. 11 ч. 1 ст. 11 Закону України "Про запобігання корупції" (далі — Закон) та розглядається командою ключового у цьому процесі департаменту запобігання та виявлення корупції як власне інструмент побудови ефективної діяльності антикорупційних уповноважених.

Адже побудувати на системному рівні діяльність розгалуженої непідпорядкованої діяльності антикорупційних спеціалістів у загальнодержавному масштабі є можливим лише на основі об'єктивних аналітичних даних, зважених рекомендацій та неухильного їх впровадження.

2.2. ПЕРШИЙ СПОСІБ МОНІТОРИНГУ ЕФЕКТИВНОСТІ АНТИКОРУПЦІЙНИХ УПОВНОВАЖЕНИХ ТА ВИСНОВКИ З НЬОГО

Першим таким кроком стало пілотне дослідження ефективності діяльності на основі інструменту самооцінювання. Воно було проведене у другій половині 2020 року та показало ретельно прорахований **Індекс ефективності антикорупційних уповноважених органів влади та інших публічних інституцій**.

Інструмент такого оцінювання дає змогу отримати широкий зріз даних щодо діяльності антикорупційних уповноважених у загальнонаціональному масштабі та надавати обґрунтовані рекомендації.

Однак попри найбільшу кількість переваг вибору такого типу "кабінетного" дослідження як основного способу оцінювання уповноважених та важливість для розвитку спільноти антикорупційних професіоналів команда НАЗК усвідомлює також його вразливості.

Оскільки

ключовим елементом якості моніторингів є об'єктивність та доказовість їхніх даних, то інструмент, заснований на підході самооцінювання, не може бути єдиним джерелом комплексного аналізу діяльності цілої професії.

2.3. ОБґРУНТУВАННЯ МОДЕЛІ АНАЛІЗУ ВІДКРИТИХ ДАНИХ ЯК ПРЕДМЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ З ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ АНТИКОРУПЦІЙНИХ УПОВНОВАЖЕНИХ

Без сумніву найбільш об'єктивні та повні дані щодо діяльності надають інструменти "польових" моніторингових досліджень з методами безпосереднього спостереження, інтерв'ювання та опрацювання документів.

Проте організаційно ця група моніторингів найбільш складна та потребує більшого залучення ресурсів. Прикладом подібного дослідження, лише із дещо іншою концепцією, є перевірки НАЗК роботи із запобігання корупції державних органів.

Тому

першим вибором розширення аналітичної роботи Національного агентства з питань запобігання корупції із побудови ефективної діяльності антикорупційних уповноважених визначено моніторинг на основі опрацювання "відкритих даних".

Відкриті дані не потребують особливих дозволів чи доступів для їхнього опрацювання. У сучасному розумінні публічної діяльності відкритою є інформація, що не може бути обмеженою у доступі. Державні інституції з позиції втілення в життя засади прозорості ініціативно оприлюднюють масиви такої інформації, розпорядниками якої вони є, для споживачів їхніх послуг.

Відповідно робота із дослідження відкритих даних є особливо зручним механізмом з кількох міркувань:

- *необмеженості доступу до цієї інформації;*
- *уже вбудованого інструменту верифікації – за замовчуванням публічна інституція розміщує перевірені достовірні та оновлені публічні дані про свою діяльність;*
- *відсутності потреби залучати ресурси на відрядження моніторингової команди та залучати працівника/ів, діяльність якого/их вивчається до супроводження процесу моніторингу діяльності.*

Відкриті дані публічної інституції стосуються комунікації, що складає важливий предмет дослідження. Комунікація шляхом системного розміщення відкритих даних є одним із ключових інструментів прозорості та підзвітності публічної інституції.

2.4. ОГЛЯД ІСНУЮЧИХ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕТОДОЛОГІЙ ОЦІНЮВАННЯ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНИХ УПОВНОВАЖЕНИХ

При визначенні кола інформації про діяльність антикорупційного уповноваженого, яку можна системно дослідити на основі аналізу відкритих даних, було виявлено, що до проведення цього аналізу питанням відкритості та проактивної комунікації уповноважених з питань запобігання корупції в Україні практично не приділялося методичної чи нормативної уваги.

Відповідно

визначити об'єктивні стартові дані про те, що і яким чином антикорупційні спеціалісти публічного сектору висвітлюють для загалу, без пілотного пошуку неможливо.

Це підтверджується аналізом невеликої кількості публікацій, які зачіпають тему антикорупційної комунікації публічних органів.

У посібнику О. Банчука "Запобігання і протидія корупції в органах місцевого самоврядування"¹ наводиться невеликий розділ щодо поінформованості приватних осіб щодо діяльності органу влади. У ньому акцентовано увагу на очікуваннях суспільства в отриманні інформації про антикорупційну діяльність органів влади, що підкреслюється тезою:

З метою забезпечення зручного, миттєвого і повноцінного доступу до інформації важливим є створення та забезпечення функціонування вебсторінок, інших електронних ресурсів органів місцевого самоврядування².

Чи не єдиною українською професійною публікацією щодо спеціалізованої комунікації з питань запобігання корупції у публічному секторі є посібник "Зарядись комунікаціями проти корупції! Практика і теорія"³ проекту USAID "Підтримка організацій-лідерів у протидії корупції в Україні "Взаємодія!", що вийшов з друку у 2018 році.

У цій праці зазначено про високу затребуваність суспільства в інформації про запобігання корупції у діяльності кожної публічної інституції. Відмічено важливий акцент:

в сучасних умовах широкого потоку інформації і доступу до неї суспільства публічним інституціям важливо підтримувати постійні канали інформування про свою діяльність.

¹ Банчук О. Запобігання і протидія корупції в органах місцевого самоврядування. Швейцарсько-український проект "Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO". К.: ТОВ "Софія-А". 2012. 88 с.

² Зазначена праця, с. 47.

³ Зарядись комунікаціями проти корупції! Практика і теорія. Проект USAID "Взаємодія!", 2018. 72 с.

З огляду на актуальність інформації про корупцію – тема запобігання корупції має бути під особливою увагою у такому інформуванні владних інституцій, які мають на меті декларувати у своїй діяльності нульову толерантність до корупції⁴.

Проте у частині регулярних інтернет-комунікацій посібник "Зарядись комунікаціями проти корупції" досить лаконічний:

всі органи влади мають свої Інтернет-сторінки з метою надання простого доступу до публічної інформації та послуг, які надають інституції; вони повинні надавати інформацію, щодо якої надходить найбільше запитів; комунікувати у доступному форматі, у тому числі для людей з особливими потребами⁵.

Крім браку настановчої літератури з питань впровадження підходів ефективної антикорупційної інтернет-комунікації публічних інституцій в Україні, подібний висновок можна зробити і про навчальні підходи та літературу.

Єдиний курс, який працює на формування розуміння інтернет-комунікації антикорупційних професіоналів, – це курс спеціалізованої магістерської програми Києво-Могилянської академії "Стратегії комунікації у сфері боротьби з корупцією"⁶. Курс оновлено у 2020 році, і він пропонує студентам формування комплексних знань та навичок у сфері стратегічних та публічних комунікацій для процесів просування антикорупційних реформ.

Курс розробляють та викладають професійні комунікаційники, він має змістовний блок важливої інформації для формування проактивної інформаційної політики публічних інституцій з позиції професіонала з комунікації.

Вивчення тематики лекційних та практичних занять, запропонованої додаткової літератури приводить до думки, що курс більшою мірою розрахований на навчання основам проактивного інформування, ніж на системну роботу антикорупційного уповноваженого з висвітлення ключових напрямів його роботи.

⁴ Зазначена праця, с. 4-5.

⁵ Зазначена праця, с. 41.

⁶ Курс "Стратегії комунікації у сфері боротьби з корупцією". Магістерська програма "Антикорупційні студії". К., Центр "Асрес" НаУКМА, 2020. 16с.

Отже

аналіз наявної літератури продемонстрував, що в Україні наразі відсутні системні практичні настанови, які продемонструють покрокові плани та очікувані фінальні результати того, яку саме інформацію уповноважений з питань запобігання та виявлення корупції має розміщувати на сайті публічної інституції, а також як цю інформацію групувати, позиціонувати на сайті.

Відповідно, це дослідження Національного агентства з питань запобігання корупції мало не лише моніторинговий компонент, але і несе навчально-настановчий ефект для антикорупційних уповноважених.

2.5. НОРМАТИВНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИЗНАЧЕННЯ ОБСЯГУ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОГО УПОВНОВАЖЕНОГО

У Законі України "Про запобігання корупції"⁷ основну увагу зосереджено на організаційних засадах такої діяльності. Інформаційний компонент менш урегульований.

Проте про потребу організацій публічного сектору оприлюднювати результати своєї діяльності із запобігання корупції (зокрема в частині компетенції уповноважених працівників із запобігання корупції) свідчить обов'язок надавати інформацію про діяльність щодо запобігання корупції на запити громадськості та розглядати таку інформацію як публічну в розумінні Закону України "Про доступ до публічної інформації" (ст. 21 Закону).

Обов'язок організувати спеціальні канали для повідомлення про факти корупції у кожній публічній інституції (частина 4 ст. 53, ст. 53-9 Закону) також передбачає вжиття уповноваженими заходів із оприлюднення такої інформації та встановлення технологічних механізмів для повідомлення фактів корупції на сайтах органів влади.

⁷ Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. <https://cutt.ly/Un11Lhl>

Проект оновлених Зasad державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2021 – 2025 роки⁸ продовжує тренд просування проактивного інформування суспільства публічними інституціями щодо своїх заходів антикорупційного спрямування.

Серед новацій, запропонованих у документі, варто виокремити пропозиції:

- 1) запровадження єдиної уніфікованої системи узагальнення та візуалізації статистичної інформації про результати діяльності державних органів щодо виявлення, розслідування та розгляду справ (проваджень) про корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення, а також щодо управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів;*
- 2) регулярна актуалізація та систематизація стратегічних комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції з урахуванням аналізу ефективності проведених комунікаційних кампаній;*
- 3) фокусування інформаційної роботи на усіх рівнях інституцій публічного сектору щодо ознайомлення суспільства про шляхи повідомлення про випадки корупції, суб'єктів, уповноважених їх розглядати, а також механізму ефективного розгляду таких повідомлень;*
- 4) запровадження спеціальних систем інформатизації та доступу до громадського моніторингу в корупційно-вразливих сферах;*
- 5) розширення інформаційного наповнення відкритих даних про суб'єктів господарювання, в яких держава (територіальна громада) має частку власності.*

⁸ Проект Зasad державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2020 – 2024 роки.
<https://cutt.ly/lnTzF93>

Спеціалізованим джерелом, що встановлює завдання і шляхи інформаційного супроводу антикорупційної діяльності публічних органів, стала Стратегія комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції⁹.

У документі визнано потребу посилення системності, різноманітності інформаційних підходів публічних інституцій до комунікації про запобігання корупції, а прийняті на його виконання річні плани заходів (на 2017, 2018, 2019 роки) упорядкували механізми інформаційної діяльності органів влади.

Серед таких системних заходів, визначених у річних планах дій на виконання Стратегії, були зазначені такі, що передбачали інформування на офіційних вебсайтах центральних органів виконавчої влади.

Хоча можна відмітити слабкі сторони впровадження зазначеної урядової системи антикорупційних комунікацій (спрямування лише на центральні органи виконавчої влади, обмеженість дії у часі, досить вузьке коло інструментального забезпечення інформаційної діяльності щодо запобігання корупції), її систематизуючий характер справив методичний вплив на діяльність органів влади з інформаційного супроводу питань антикорупційної діяльності. Зокрема через визначення певного стандарту напрямів, які висвітлюються у інформаційних кампаніях та у регулярному режимі на вебсайтах органів влади.

Крім зазначених джерел, вимоги до інформування про діяльність публічних інституцій, у тому числі з питань запобігання корупції, містять і інші нормативно-правові акти, зокрема спеціалізовані у питаннях інформаційної політики:

- *Закон України "Про доступ до публічної інформації";*
- *Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади¹⁰;*
- *Порядок функціонування вебсайтів органів виконавчої влади¹¹;*
- *Порядок проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики та низка інших¹².*

⁹ Стратегія комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції: розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.08.2017 р. № 576-р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-2017-%D1%80#Text>

¹⁰ Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади: постанова Кабінету Міністрів України від 04.01.2002 № 3. <https://cutt.ly/Znl1VGv>

¹¹ Порядок функціонування вебсайтів органів виконавчої влади: наказ Державного комітету інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України, Державного комітету зв'язку та інформатизації України 25.11.2002 № 327/225. <https://cutt.ly/pzLNGaR>

¹² Порядок проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики: постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 № 996. <https://cutt.ly/qnl1qZx>

Важливо підняти питання:

хто відповідальний за інформатизацію діяльності із запобігання корупції

Звичайно передусім підрозділи інформаційного забезпечення та систематизованої обробки інформації, комунікаційні підрозділи.

Однак тренд із посилення інформування про корупційно-вразливі сфери діяльності публічних інституцій потребує посилення уваги антикорупційних уповноважених до використання інструментів інформації, зокрема комунікації про цю діяльність на сайті органу влади або інших публічних інституцій.

Саме антикорупційні уповноважені в силу своєї універсальної компетенції з питань запобігання корупції мають зосередитись на питаннях інформаційного супроводу такої актуальної для суспільства та органів влади діяльності як запобігання корупції.

**Таким
чином**

опрацювання нормативних основ антикорупційної комунікації на сайті органу влади дало змогу команді дослідження визначити перелік важливих напрямів інформування про антикорупційну діяльність до оприлюднення на власних вебресурсах органів влади. За відсутності єдиного інструментального підходу (переліки сталих напрямів інформації про запобігання корупції у перелічених актах є досить несистемні та недостатньо якісно класифіковані), робота із систематизації кола інформації про антикорупційну діяльність антикорупційних уповноважених була проведена авторами цього дослідження.

За результатами вивчення нормативно-правових основ оприлюднення інформації про діяльність органу влади і аналізу цього переліку з позицій діяльності антикорупційного уповноваженого командою дослідження було визначено перелік обов'язкових до оприлюднення даних, якими він оперує на офіційному вебсайті.

Разом з тим з огляду на суспільний запит на антикорупційну інформацію та нормативний дозвіл¹³ впроваджувати необов'язковий актуальний контент на власних сайтах антикорупційні уповноважені можуть розглядати цей перелік лише як частину власного комунікаційного планування.

¹³ Див. п. 3.3 Порядку функціонування вебсайтів органів виконавчої влади: наказ Державного комітету інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України, Державного комітету зв'язку та інформатизації України 25.11.2002 N 327/225. <https://cutt.ly/pzLNGaR>

ТАБЛИЦЯ 1.

Огляд нормативних вимог інтернет-комунікації
уповноваженими на сайті державного органу

Бачення НАЗК щодо інтернет-комунікації антикорупційним уповноваженням	
Нормативне підґрунтя	Зміст норми
1. Уповноваженому доцільно забезпечувати окремий розділ про антикорупційну роботу на сайті органу і вчасно його оновлювати уповноваженням	
Ст. 10 Конвенції Ради Європи про доступ до офіційних документів	За власною ініціативою і коли це доцільно державний орган вживає необхідних заходів для оприлюднення офіційних документів, які знаходяться в його розпорядженні, в інтересах поширення прозорості та ефективності державного управління та заохочення інформованої участі громадськості у справах, що становлять загальний інтерес
Ч. 1 ст. 5 Закону України "Про доступ до публічної інформації"	Доступ до інформації забезпечується шляхом систематичного та оперативного оприлюднення інформації: в офіційних друкованих виданнях; на офіційних вебсайтах в мережі Інтернет; на Єдиному державному вебпорталі відкритих даних; на інформаційних стендах; будь-яким іншим способом
П. 4 Плану заходів з реалізації Стратегії комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції на 2020 рік	Центральні органи виконавчої влади та інші державні органи повинні розміщувати публікації/ інформацію про запобігання, виявлення та протидію корупції на своїх офіційних вебсайтах, систематично оновлювати інформацію окремого розділу з антикорупційної тематики

2. На сайті доцільно розміщувати інформацію про структурний уповноважений підрозділ (особу), зокрема про функції, повноваження, основні завдання, напрями діяльності, контактні дані та способи потрапити на прийом	
П. 4 Плану заходів з реалізації Стратегії комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції на 2020 рік	Центральні органи виконавчої влади та інші державні органи повинні розміщувати на своїх офіційних вебсайтах інформацію про антикорупційні структурні підрозділи та речників з антикорупційних питань
П. 8 Порядку оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади	На офіційному вебсайті (вебпорталі) органу виконавчої влади розміщується така інформація: • основні завдання та нормативно-правові засади діяльності; • функції; структуру та керівництво органу; • прізвища, імена, по батькові, номери телефонів, адреси електронної пошти керівників структурних підрозділів
Ч. 1 ст. 15 Закону України "Про доступ до публічної інформації"	Розпорядники інформації зобов'язані оприлюднювати: інформацію про організаційну структуру, місію, функції, повноваження, основні завдання, напрями діяльності; інформацію про діяльність суб'єктів владних повноважень, а саме про: • місцезнаходження, поштову адресу, номери засобів зв'язку, адреси офіційного вебсайту та електронної пошти; • розклад роботи та графік прийому громадян; • прізвище, ім'я та по батькові, службові номери засобів зв'язку, адреси електронної пошти керівника органу та його заступників, а також керівників структурних та регіональних підрозділів, основні функції структурних та регіональних підрозділів, крім випадків, коли ці відомості належать до інформації з обмеженим доступом

3. Вимога публічності передбачає потребу оприлюднювати звітну інформацію про результати роботи уповноваженої особи

П.10 ч. 1 ст. 15 Закону України "Про доступ до публічної інформації"	Розпорядники інформації зобов'язані оприлюднювати звіти
--	--

4. Оприлюднення роботи з управління корупційними ризиками (результати ідентифікації та оцінки ризиків, затверджена антикорупційна програма або інший документ (для органів, які не мають обов'язку її укладання), результати моніторингу чи оцінки виконання програми)

Абз. 5 ч. 2 ст. 19 Закону України "Про запобігання корупції"	Антикорупційні програми повинні передбачати заходи з поширення інформації антикорупційного спрямування
П. 12 Порядку проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики	В обов'язковому порядку проводяться консультації з громадськістю у формі публічного громадського обговорення та/або електронних консультацій з громадськістю щодо проектів нормативно-правових актів, які: • стосуються життєвих інтересів громадян; • визначають стратегічні цілі, пріоритети і завдання у відповідній сфері державного управління (у тому числі проекти державних і регіональних програм економічного, соціального і культурного розвитку, рішення стосовно їх виконання); • стосуються інтересів територіальних громад, здійснення повноважень місцевого самоврядування, делегованих органам виконавчої влади відповідними радами
П. 8 Порядку оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади	На офіційному вебсайті (вебпорталі) органу виконавчої влади розміщується така інформація: відомості про проведення консультацій з громадськістю, громадської експертизи та врахування громадської думки у своїй діяльності

П. 7.4.2 ДСТУ ISO 37001:2018 Системи управління щодо протидії корупції	Політика щодо протидії корупції має бути доступна всім працівникам організації та її діловим партнерам , повідомлятися безпосередньо як персоналу, так і діловим партнерам, публікуватися через внутрішні та зовнішні канали інформування
--	--

5. На сайті має бути розміщено відомості про канали повідомлення про корупцію (електронною поштою та за телефоном та створено можливість здійснити повідомлення безпосередньо через сайт). Анонімність забезпечується можливістю подати повідомлення про корупцію без зазначення персональних даних

Ч. 4 ст. 53 Закону України "Про запобігання корупції"	Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство, інші спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції, державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, юридичні особи публічного права та юридичні особи, зазначені у ч. 2 ст. 62 цього Закону, зобов'язані створити захищені анонімні канали зв'язку (канали онлайн-зв'язку, анонімні гарячі лінії, електронні поштові скриньки та інше)
Ч. 1 ст. 531 Закону України "Про запобігання корупції"	Держава заохочує викривачів та сприяє їм у повідомленні про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень цього Закону усно та письмово, зокрема через спеціальні телефонні лінії, офіційні вебсайти, засоби електронного зв'язку , шляхом звернення до засобів масової інформації, журналістів, громадських об'єднань, професійних спілок
П. 4 Плану заходів з реалізації Стратегії комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції на 2020 рік	Центральні органи виконавчої влади та інші державні органи повинні розміщувати на своїх офіційних вебсайтах інформацію про канали повідомлення про корупцію

2.6. ОГЛЯД ІНОЗЕМНИХ МЕТОДОЛОГІЙ ОЦІНЮВАННЯ ЯКІСНОГО РІВНЯ КОМУНІКАЦІЇ НА ВЕБСАЙТІ ПУБЛІЧНИХ ІНСТИТУЦІЙ

Стан комунікативної діяльності антикорупційних уповноважених з позицій дослідження та побудови діяльності не може бути оцінений винятково з позиції відповіді на питання "є чи немає певного елемента обов'язкового інформування".

Адже ціллю цього дослідження є не стільки формально охарактеризувати інтернет-комунікацію уповноважених, але і запропонувати ефективні підходи до цього раніше не визначеного описово напряму діяльності.

За відсутністю зрозумілих моделей оцінки якісного рівня висвітлення інформації на вебсайті публічної інституції ми звернулися до зарубіжного досвіду. Дослідження якості комунікації на інтернет-ресурсах органів публічної влади не є унікальним завданням для світової практики. У міжнародних, громадських та державних організацій напрацьовані сталі моделі оцінювання якості вебсайтів.

За результатами опрацювання групи джерел переважно європейських та американських дослідників^{14,15,16,17,18,19}, було узагальнено елементи оцінювання інтернет-комунікації організацій публічного сектору. Вивчені інструменти зазвичай містять перелік із десятків індикаторів, що детально характеризують різні напрями аналізу вебсайтів публічних інституцій.

¹⁴ Ataloglou M.P., Economides A.A. Evaluating European Ministries' Websites. International Journal of Public Information Systems, vol 2009:3. <http://www.ijpis.net/index.php/IJPIS/article/download/67/62>

¹⁵ Panopoulou E., Tambouris E., Tarabanis K. A framework for evaluating web sites of public authorities, Aslib Proceedings: New Information Perspectives, Vol. 60, No. 5, 2008, pp. 517-546. <https://cutt.ly/Ynl18xe>

¹⁶ Verkijika S.F., De Wet L. Quality assessment of e-government websites in Sub-Saharan Africa: A public values perspective. E J Info Sys Dev Countries. 2018;84:e12015. <https://cutt.ly/lnl0eIP>

¹⁷ Evaluating Internet Sources. <https://cutt.ly/Knl0yX9>

¹⁸ Evaluating Websites and Other Information Resources. SIU Law Library. <https://cutt.ly/snl0oRC>

¹⁹ Див. напр. Five Criteria - Accuracy, Authority, Objectivity, Currency and Coverage: <https://cutt.ly/rnTGbw0>
How to Evaluate Websites: How to evaluate websites/ <https://cutt.ly/enl0cxs>

Наведемо узагальнення таких потенційних напрямів аналізу інтернет-комунікації органу влади:

- 1) **Зміст.** Наскільки інформація повна, корисна, детальна, оновлювана, об'єктивна та перевірена тощо.
- 2) **Громадська орієнтованість.** Корисність інформації та відповідність потребам запитувачів. Якість інструментів безпосередньої взаємодії та прийняття рішень, ініціювання пропозицій від стейкхолдерів.
- 3) **Презентативність.** Наскільки якісно взаємодіє інформація на сайті з технологічними інструментами (мультимедіа та ін.) та відповідає мовним правилам.
- 4) **Інтерфейс.** Наскільки вебсайт органу влади має простий, зрозумілий та інтуїтивний інтерфейс для користувачів.
- 5) **Структура і організація.** Наскільки вебсайт раціонально та логічно організований з позиції подання та структурування інформації.
- 6) **Навігація.** Наскільки існуюча навігація на сайті зручна, раціональна, однозначна та безпомилкова.
- 7) **Орієнтація.** Наскільки сайт загалом має інструменти внутрішнього орієнтування (мапи, пошуки, каталоги, довідники) і наскільки вони прості, зрозумілі, безпомилкові.
- 8) **Інтерактивність і відгуки.** Наскільки вебсайт передбачає ефективну взаємодію з користувачем на противагу підходу винятково з інформування.
- 9) **Зрозумілість і функціональність сервісів сайта.** Наскільки сайт передбачає надання певних сервісів (напр. адміністративних послуг, запитів на реалізацію певних потреб) безпосередньо на ньому, наскільки ці сервіси дієві.
- 10) **Доступність.** Технічна, для людей з інвалідністю та недостатньо компетентних інтернет-користувачів.
- 11) **Надійність сайта.** Безперебійність, технологічна швидкість, сумісність з програмами та пристроями.
- 12) **Безпека даних.** Наскільки робота користувачів захищена від незаконної обробки персональних даних та їх недоброчесного отримання.

Деякі з досліджених інструментів дуже конкретні в індикаторах оцінки якості інтернет-комунікації. Наприклад:

- Чи є на сторінці дати, які вказують, коли інформацію було опубліковано чи переглянуто?
- Чи запропонована інформація зрозуміла для цільової аудиторії?
- Чи працюють зазначені посилання?

Опрацювавши наведені іноземні методології, команда НАЗК дійшла таких загальних **ВИСНОВКІВ** щодо формування методології оцінювання інтернет-комунікації діяльності антикорупційних уповноважених організацій публічного сектору:

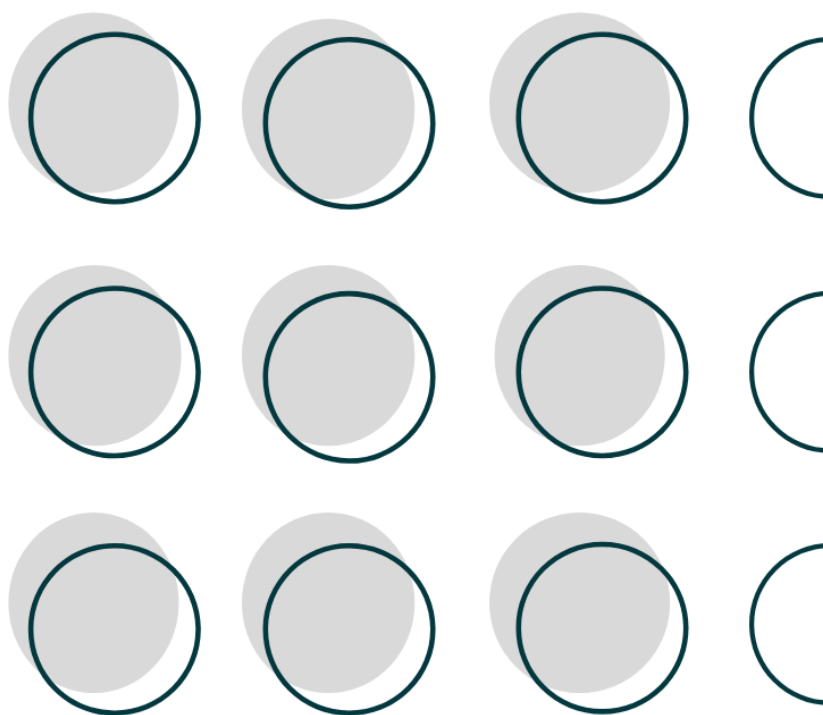
- 1) кожна з проаналізованих іноземних методологій є актуальною для впровадження у дослідницькі завдання НАЗК, оскільки вони мають тривалий час апробації, стали історією застосування й оптимізації;
- 2) іноземні методології дають змогу визначити загальні індикатори конкретності, докладності, системності інтернет-комунікації на вебсайтах організацій публічного сектору.

Із причин того, що наведені методології оцінювання вебконтенту не сфокусовані на напрямі антикорупції, нами було враховано підходи щодо відповідей на питання: "як оцінювати", "за якими критеріями"; проте підхід "що оцінювати" і поєднання зазначених завдань в єдину обґрунтовану методологію оцінювання антикорупційного змісту сайтів органів влади є додатковим дослідницьким завданням НАЗК.

3.

МЕТОДОЛОГІЯ ПІЛотної ВЕРСІЇ

ДОСЛІДЖЕННЯ НАЗК ЩОДО
ЕФЕКТИВНОСТІ ІНТЕРНЕТ-
КОМУНІКАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНИХ
УПОВНОВАЖЕНИХ

3.1. ПЕРШИЙ ЕТАП ДОСЛІДЖЕННЯ "ПЕРВИННИЙ АНАЛІЗ І ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ"

Оскільки раніше ані Національне агентство, ані інші дослідники не вивчали рівня висвітлення антикорупційної діяльності на сайтах органів влади, було вирішено визначити первинний стан справ у цьому напрямі та за його результатами фіналізувати інструмент моніторингу.

Такий попередній зріз став метою першого етапу дослідження.

➤ **Завданнями первинної розвідки були:**

1 ЕТАП	2 ЕТАП
Опрацювати 30 сайтів органів влади чи інших публічних інституцій, де наявна інформація про антикорупційну діяльність	Оцінити, доказово і обґрунтовано описати, що було виявлено на сайтах

Дослідники опрацювали і зазначили розміщення антикорупційної комунікації на вебсайтах органів влади з такого переліку:

- *міністерства та інші органи загальнодержавного рівня;*
- *обласні ради, обласні державні адміністрації;*
- *міські ради, районні ради, об'єднані територіальні громади, районні державні адміністрації;*
- *державні підприємства, установи, організації, що перебувають у сфері управління державних органів.*

Оскільки на низці вебсайтів публічних інституцій антикорупційна інформація, як виявилось, була відсутня, ці органи додавали до переліку опрацьованих, проте не наводили їхньої характеристики.

➤ **Критеріями пошуку інформації стали:**

- 1) комплекс завдань антикорупційного уповноваженого;*
- 2) загальні теми антикорупційного інформування як такого, що викликає суспільний резонанс;*
- 3) загальне враження щодо доступності інформації та її стилю подачі.*

Особливим завданням цього етапу було формування єдиних підходів до пошуку та опису результатів дослідження. Для об'єктивності оцінки і однотиповості опису досліджених даних в основу інструментальної частини дослідження було покладено принципи, апробовані у низці моніторингів публічних інституцій – принципи "доброзичливої безсторонності"²⁰, "обґрунтованості наданих оцінок"²¹ та "доказовості опису"²².

**За
результатами**

первинного дослідження було сформульовано розуміння стану інтернет-комунікації антикорупційних уповноважених для формулювання чіткого технічного завдання для другого етапу. Зібрані матеріали з критеріями доказовості (ретельний опис із посиланнями, скріншотами) та обґрунтованості були використані для інструментального аналізу на наступних етапах дослідження.

Після першого етапу моніторингу сайтів стало зрозумілим, що існують суттєві відмінності комунікаційної активності та системності викладення результатів антикорупційної діяльності залежно не лише від конкретного уповноваженого, але і від типу органу влади чи іншої державної інституції:

- *на центральному та обласному рівні зазвичай значно краще наповнено розділи, які присвячено запобіганню корупції;*
- *місцеві ради та державні адміністрації значно гірше приділяють увагу наповненню цього розділу;*
- *державні підприємства зазвичай містять лише дані про антикорупційну програму, контакти для повідомлення про корупцію та вимоги до фінансового контролю.*

²⁰ Компліментарність і критичність: дві типові помилки моніторингу. 03.03.2018. <https://cutt.ly/gnx4Gye>

²¹ Де межа повноти і детальності звітів моніторингу? 13.08.2018. <https://cutt.ly/snx4XZ4>

²² Що таке доказовість звіту моніторингу? 17.09.2018. <https://cutt.ly/xnx4No7>

За наслідками цього етапу дослідження було остаточно визначено такі **засадничі основи моніторингу інтернет-комунікації антикорупційних уповноважених на вебсайтах власних органів:**

- 1) Це дослідження є моніторингом "відкритих даних" антикорупційної комунікації на сайтах публічних інституцій. Цей тип дослідження не потребує додаткових контактів з уповноваженими як відповідальними особами за зміст інформації на сайтах власних організацій.
- 2) Інструментально цей моніторинг базується на поєднанні оцінювання переліку антикорупційної комунікації (чи дотримані положення про оприлюднення інформації згідно з українським законодавством) і одночасно оцінці якості такої комунікації (чи розміщена інформація подається у зрозумілій структурі та формі, з урахуванням особи потенційного користувача цієї інформації).
- 3) Метою моніторингу стало не визначення індексу ефективності інтернет-комунікації антикорупційних уповноважених, а формування загальних підходів до ефективності через акцентування на позитивних прикладах та впровадженні виявлених вдалих практик.

Дослідницька команда виявила досить слабкий середній рівень дотримання оцінюваних критеріїв, що вочевидь пояснюється відсутністю раніше сформованої культури публічності діяльності, так само як невживанням попередніх зусиль із формування комунікативних компетенцій антикорупційних уповноважених. Тому результати дослідження матимуть не стільки оцінювальне, скільки навчальне значення для спільноти уповноважених і їхньої комунікаційної культури.

- 4) Публічність і комунікація результатів своєї діяльності антикорупційними уповноваженими на сайтах органів у сучасному інформаційному світі може стати ключем до зрушень у виконанні уповноваженими завдань із запобігання корупції та, одночасно, у зростанні їхньої ролі та місця в органі влади як лідерів наряду змін.

Тому вживання зусиль із побудови ефективної комунікаційної діяльності антикорупційних уповноважених є важливим завданням НАЗК, відповідає закладеним стратегічним цілям розбудови професії уповноваженого та їхньої спільноти на засадах компетентності, незалежності та лідерства.

3.2. ДРУГИЙ ЕТАП ДОСЛІДЖЕННЯ "ІНСТРУМЕНТАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНИХ УПОВНОВАЖЕНИХ"

На другому етапі дослідження команда моніторингу сформувала чітке технічне завдання для аналізу комунікації антикорупційних уповноважених на вебсайтах власних органів та однотипового опису його результатів.

На підставі сформованої методології та законодавчих вимог розроблено форму моніторингу наповнення антикорупційним уповноваженим вебсайтів публічних інституцій інформацією про свою діяльність (таблиця 2) та формалізовані критерії оцінки (таблиця 3).

Також, на основі первинного аналізу визначено стандартизовану форму опису вдалої практики інтернет-комунікації.

На другому етапі моніторингу проведено дослідження інтернет-комунікації уповноважених **170** органів влади та інших публічних органів.

ТАБЛИЦЯ 2.

**Форма запису моніторингу наповнення офіційних вебсайтів
державних органів інформацією про запобігання корупції в органі**

Назва органу:			
№	Елемент огляду	Рівень оцінки	Пояснення балу (з посиланням на джерело)
1	Окремий розділ про антикорупційну роботу на сайті органу та його регулярне оновлення		Опис виявлених вдалих практик:
2	Структурована інформація про діяльність уповноваженого підрозділу (особи)		Опис виявлених вдалих практик:
3	Ризик-реєстри та антикорупційні програми (висвітлення різних етапів розробки, обговорення і виконання програм чи інших документів щодо роботи з управління корупційними ризиками)		Опис виявлених вдалих практик:
4	Звіти про результати роботи уповноваженого		Опис виявлених вдалих практик:
5	Інформація про канали повідомлення про корупцію та роботи з викривачами		Опис виявлених вдалих практик:
6	Інформація про здійснення перевірок та службових розслідувань порушень Закону		Опис виявлених вдалих практик:
7	Вдалі практики поза зазначеними напрямками		

Додатковий опис вдалих практик:

Назва вдалої практики	Орган, у якому досліджена практика	Опис вдалої практики

ТАБЛИЦЯ 3.

**Критерії оцінки наповнення антикорупційним уповноваженим
вебсайтів публічних інституцій інформацією про свою діяльність**

Бал	Рівень оцінки	Критерій формалізованої оцінки
0	Нижче базового	Не виконано вимоги законодавства або є суттєві зауваження за вимогами оцінки
1	Базовий	Виконано вимоги законодавства, відповідає не менше, ніж 50 % вимог щодо: зручності користування (логічність і системність розміщення, інтуїтивний інтерфейс тощо), зрозумілості і простоти тексту, привабливості подачі та доступності, в тому числі для людей з вадами зору/слуху (візуальні і графічні рішення, комунікативні рішення, доступність тощо).
2	Поглиблений	Виконано вимоги законодавства, дотримано 50% і більше вимог щодо зручності користування (логічність і системність розміщення, інтуїтивний інтерфейс тощо), зрозумілості і простоти тексту, привабливості подачі та доступності, в тому числі для людей з вадами зору/слуху (візуальні і графічні рішення, комунікативні рішення, доступність тощо) <i>- виявлено принаймні одну вдалу практику</i>
*	Вдала практика	Вдалим може бути визначено окреме рішення або системний підхід інституції, що є на погляд моніторингової команди інноваційним і вартим поширення. Це підходи, які забезпечують онлайн комунікацію органу ширше визначених законодавством вимог. Це не пряме виконання чи дотримання законодавства, а використання своїх повноважень ініціативно, творчо, результативно, на противагу традиційним, консервативним, формальним практикам. Такими можуть бути визначені локальні нормативні, методичні та комунікативні напрацювання органу, різні способи інформування, залучення стейкхолдерів тощо

Опис якісних критеріїв, які виступають елементом оцінки комунікаційної діяльності антикорупційного уповноваженого на сайті власного державного органу:

1. Зручність користування

а) логічність і системність розміщення:

- матеріали, пов'язані з антикорупцією, розміщуються відповідно до завдань уповноваженого;
- антикорупційні матеріали розміщені у розділі сайту, де читач інтуїтивно та логічно сподівається їх знайти;
- контакти уповноваженого, в тому числі по роботі з викривачами, мають бути розміщені в розділі сайту про антикорупційну роботу та додатково можуть бути у інших розділах.

б) інтуїтивний інтерфейс:

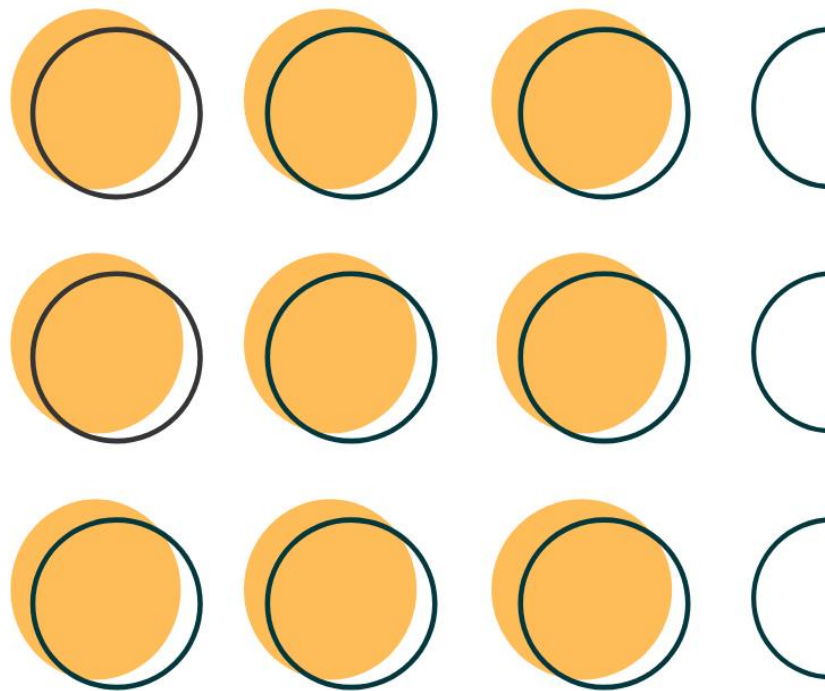
- навігація антикорупційного наповнення сайту чітка та логічна;
- наявність "гарячих" кнопок зі стартової сторінки, що сприяє зручній навігації;
- матеріали не "приховані" через складну внутрішню структуру (не потрібно робити більше ніж 2 переходи до розділу про антикорупційну роботу);
- можливість поширення матеріалів із сайту в соціальних мережах.

2. Зрозумілість і простота тексту

- текст формулюється просто і коротко. Якщо текст великий, викладаються короткий зміст та посилання на завантаження повного документу;
- складні юридичні формулювання викладаються простою мовою, зрозумілою для не юристів. Довгі речення (тексти) розділяються на менші речення (абзаци);
- використовуються марковані списки і форматування тексту (жирність);
- назви розділів відображають зміст, але при цьому не громіздкі (не багатослівні та без нагромадження складних для розуміння словесних конструкцій та термінів).

3. Привабливість подачі та доступність, у тому числі для людей з вадами зору/слуху

- інформація розміщується візуально привабливо та різноманітно (використано не лише текст, але й візуальні блоки/частини, цифри, схеми, інфографіки, фотографії, діаграми, анімовані матеріали тощо (але без перевантаження візуальними матеріалами та ефекту миготіння);
- документи відкриваються безпосередньо на вебсторінці чи завантажуються у форматі тексту або "pdf". Їхні назви дають змогу зрозуміти, який це документ;
- файли у форматі "pdf" передбачають можливість пошуку та копіювання тексту;
- використання кількох способів донесення інформації (важлива інформація може розміщуватись у різних частинах сайту без плутанини, передбачати текстове, графічне, аудіо- та відеодонесення. Аудіо- та відеофайли передбачають субтитрування або супроводження текстовим описом;
- текст добре видно. Не використовуються декоративні шрифти. Є можливість прослухати аудіоверсію найважливіших текстів (для людей з вадами зору);
- кольорове рішення приємне для сприйняття та не викликає відторгнення (комбінація кольорів, зловживання відтінками "агресивних" чи "кислотних" кольорів);
- відсутні символи та зображення, які можуть викликати відразу, приниження, іншу дискримінацію.

4.

ОГЛЯД ПОЗИТИВНОГО ДОСВІДУ

ІНТЕРНЕТ-ВИСВІТЛЕННЯ

ДІЯЛЬНОСТІ АНТИКОРУПЦІЙНИХ

УПОВНОВАЖЕНИХ НА САЙТАХ

ОРГАНІВ ВЛАДИ

Метою цього розділу аналізу є характеристика позитивних тенденцій інтернет-комунікації антикорупційних уповноважених на сайтах власних органів. Опис позитивних прикладів є актуальним елементом для читача цього дослідження, оскільки наочно демонструє зміст і алгоритмічність ефективних підходів до діяльності. Це зрештою формує впевненість у значенні своєї праці та професійну гідність, що є основою розвитку професійної спільноти уповноважених.

Тому для команди дослідження було важливо не лише описувати такі практики, а й зазначати конкретні органи та їхні сайти, щоб читач мав змогу додатково ознайомитися із прикладами ефективних практик інтернет-комунікації. Також було визначено не уніфікувати, а, навпаки, заохочувати різні підходи до комунікації.

Уповноваженим важливо демонструвати альтернативні варіанти виконання вимог антикорупційної інтернет-комунікації, усувати формальне копіювання форм діяльності без їхнього удосконалення та врахування специфіки.

Адже комунікація є творчим процесом, якість якого визначається не твердим законодавчим переліком, а індивідуальним урахуванням різних елементів системності та інформативності змісту, зрозумілості та зручності форми, привабливості візуальних ефектів усіма цільовими аудиторіями сайта.

Отже, серед законодавчих вимог щодо наповнення сайта інформацією про антикорупційну роботу найбільш якісно відображені дослідженими органами такі елементи:

- 1)** спеціальний розділ про антикорупційну роботу на сайті органу, який вчасно оновлюється;
- 2)** ризик-реєстри та антикорупційні програми;
- 3)** звіти про результати роботи уповноваженого, виконання завдань із запобігання корупції;
- 4)** інформація про канали повідомлення про корупцію.

З-поміж різних типів промоніторених органів найбільш повно ці критерії висвітлено на центральному рівні – у міністерствах та інших загальнодержавних органах влади.

4.1. СПЕЦІАЛЬНИЙ РОЗДІЛ ПРО АНТИКОРУПЦІЙНУ РОБОТУ НА САЙТІ ОРГАНУ

Серед основних тенденцій якісного створення та наповнення на сайті органу окремого розділу про антикорупційну роботу слід зазначити такі:

1) розміщення розділу із запобігання та виявлення корупції на головній сторінці сайту

Зокрема, така навігація запроваджена на сайтах [Міністерства розвитку громад та територій України](#), [Запорізької обласної ради](#), [Полтавської обласної ради](#), [Кіровоградської обласної ради](#), [Микулинецької об'єднаної територіальної громади Тернопільського району Тернопільської області](#), [Коблівської сільської територіальної громади Миколаївської області](#), [Державного підприємства "Український науково-дослідний інститут радіо і телебачення"](#) та багатьох інших.

Водночас

додамо рекомендацію розміщувати іконку переходу до розділу про антикорупційну роботу на головній сторінці сайту.

Адже однією з цілей такої навігації є привернути увагу користувачів сайту до антикорупційного розділу та його змісту, навіть якщо вони не мали такої первинної мети.

Одним із способів зробити цей розділ на сайті "помітним" є його розміщення серед невеликої кількості вкладок.

Методами виділення розділу про антикорупційну роботу також може бути розміщення цього розділу на сайті окремо від інших вкладок або ж оформлення його в іншому дизайнерському стилі.

Наприклад, на сайті [Державного підприємства "Український науково-дослідний інститут радіо і телебачення"](#) рубрика "Антикорупційна діяльність" вирізняється серед інших вкладок завдяки її розміщенню праворуч та оформленню в іншому стилі.

2) групування інформації, що формує антикорупційний уповноважений, системно та логічно

При цьому назви таких рубрик відображають їхній зміст. Як позитивні приклади розміщення спеціалізованих матеріалів таким чином, що вони логічно і системно охоплюють завдання уповноваженого слід відмітити сайти таких органів: [Міністерства внутрішніх справ України](#), [Міністерства охорони здоров'я України](#), [Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками](#), [Державної казначейської служби України](#), [Державної служби України з надзвичайних ситуацій](#), [Державної прикордонної служби України](#), [Акціонерного товариства "Укрзалізниця"](#).

Так, створений на вебсайті [Міністерства внутрішніх справ України](#) розділ "Запобігання проявам корупції" структурно складається з таких рубрик:

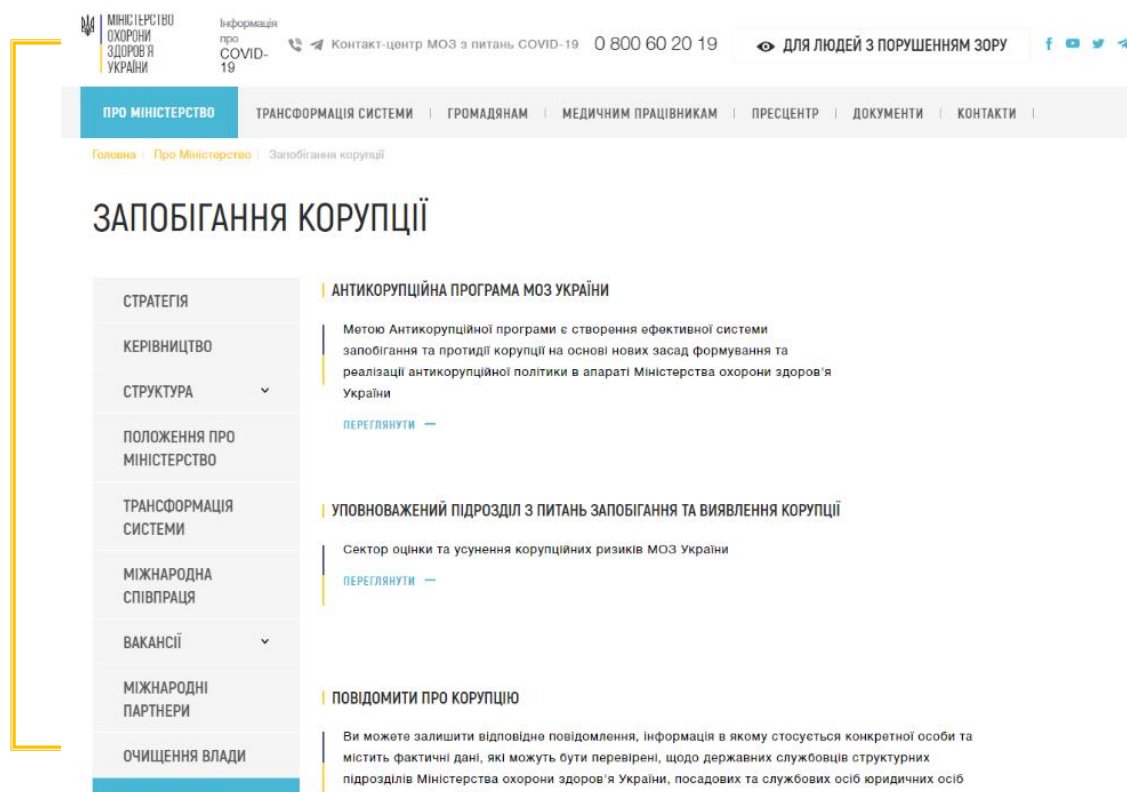
- *інформаційно-довідкові та методичні матеріали;*
- *антикорупційна програма МВС;*
- *очищення влади;*
- *акти антикорупційного законодавства;*
- *статистика;*
- *електронне декларування;*
- *нормативні та організаційно-розпорядчі документи МВС з питань запобігання корупції;*
- *повідомити про корупцію;*
- *контактна інформація про антикорупційні підрозділи;*
- *оцінка корупційних ризиків.*

Водночас створений на вебсайті [Міністерства охорони здоров'я України](#) розділ "Запобігання корупції" України хоча і складається з меншої кількості вкладок, проте не втрачає своєї змістовності.

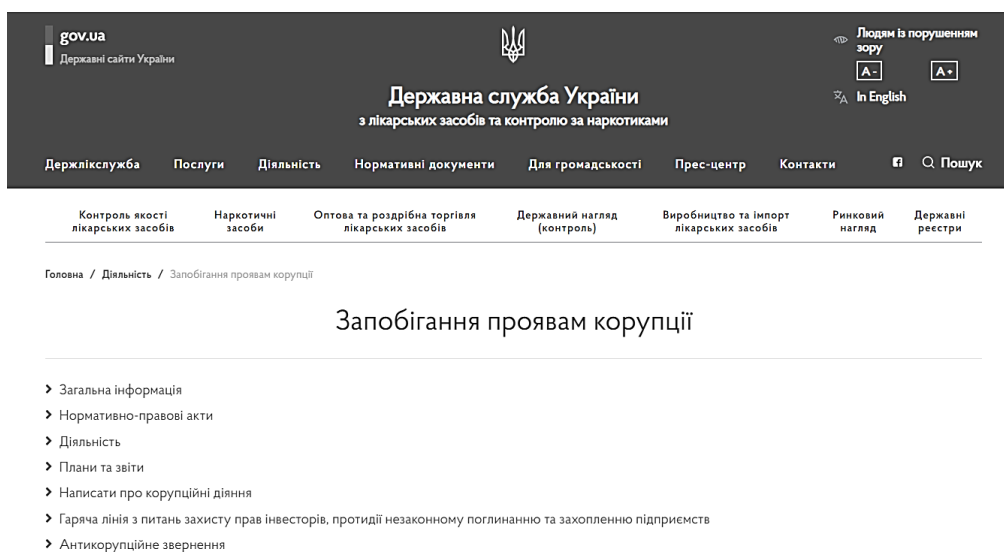
Так, до цього розділу входять 3 важливі підрозділи:

- *антикорупційна програма МОЗ України;*
- *уповноважений підрозділ з питань запобігання та виявлення корупції;*
- *повідомити про корупцію.*

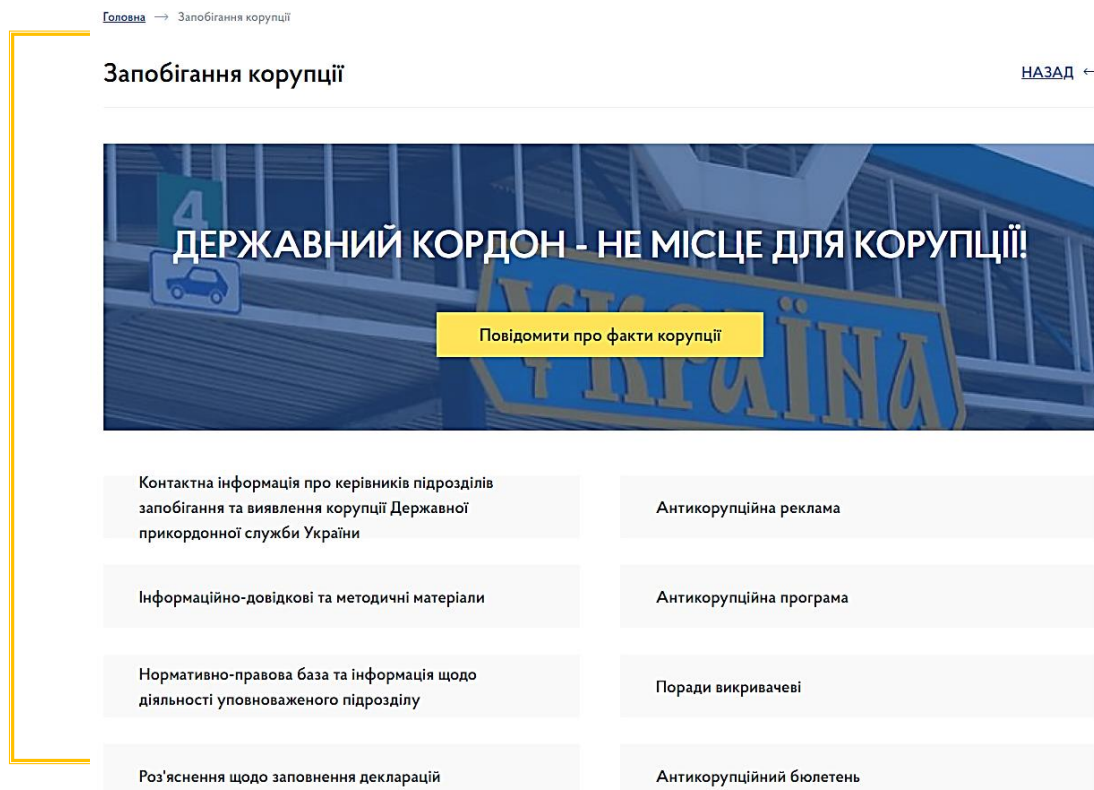
При цьому зручним є те, що перейти до кожного з підрозділу можна як шляхом завантаження відповідної вкладки ліворуч, так і вибором опції "переглянути" під назвою рубрики.

Детально висвітлено інформацію про запобігання та виявлення корупції на офіційному сайті [Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками](#).

Комунікаційно привабливим є розділ "Запобігання корупції", створений на вебсайті [Державної прикордонної служби України](#).

Оригінальним позитивним підходом є те, що розділ "Запобігання корупції" додано у вкладку "Популярні розділи та сервіси" вебсайта [Державної служби України з надзвичайних ситуацій](#). Вона залишається активною при переході на будь-який розділ сайту.

У всіх проілюстрованих сайтах наведена інформація викладена логічно та в цілому регулярно оновлюється.

3) представлення системи внутрішніх антикорупційних політик

Наприклад, на сайтах [Міністерства внутрішніх справ України](#), [Міністерства оборони України](#), [Міністерства розвитку громад та територій України](#), [Державної прикордонної служби України](#), [Національної служби здоров'я України](#) публічно оприлюднені антикорупційні напрацювання методичного характеру, локальні акти, які визначають внутрішні засади та політики запобігання корупції в органі.

Розробку та оприлюднення вказаних внутрішніх актів спрямовано на запровадження єдиних підходів під час виконання працівниками органу вимог антикорупційного законодавства.

Серед оригінальних прикладів заслугує на увагу представлена на сайті [Державної прикордонної служби України](#) комунікація антикорупційної політики через низку відеороликів та фотоматеріалів. Створення таким чином антикорупційного контенту сприяє подоланню у суспільстві пасивного сприйняття щодо протидії та запобігання корупції.

4) зазначення інформації щодо уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції територіальних органів

Так, на сайтах [Міністерства оборони України](#), [Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками](#), [Пенсійного фонду України](#) вказано інформацію (посади, ПІБ, телефони, адреси та електронні пошти) не лише щодо уповноваженого центрального апарату, але й уповноважених осіб територіальних органів, що входять до сфери управління цих органів.

4.2. РИЗИК-РЕЄСТРИ ТА АНТИКОРУПЦІЙНІ ПРОГРАМИ

При дослідженні стану наповнення сайтів інформацією з оцінки корупційних ризиків у органі виявлено такі позитивні тенденції:

1) проактивне залучення стейкхолдерів до антикорупційної діяльності

Так, наприклад, на сайтах [Державної архівної служби України](#), [Державної казначейської служби України](#), [Сумської обласної державної адміністрації](#) наведена інформація щодо публічних заходів, присвячених оцінці корупційних ризиків та обговоренню проєкту Антикорупційної програми органу, запрошення громадськості взяти участь у цих заходах, висловити свої зауваження та пропозиції.

Це своєю чергою сприяє долученню експертів громадських організацій, представників засобів масової інформації та інших заінтересованих осіб до антикорупційної діяльності в органі. Як наслідок оцінювання ризиків та власне робота з їх мінімізації стає більш ефективною завдяки ширшому врахуванню контексту діяльності, аналізу альтернативних поглядів стейкхолдерів.

2) використання анкети анонімного опитування щодо наявності корупційних ризиків

Зокрема, на сайтах [Державної казначейської служби України](#), [Державної архівної служби України](#) розміщено анкету для проведення анонімного опитування осіб щодо наявності корупційних ризиків у органі. Використання такої форми опитування розширює можливості у виявленні корупційних ризиків. Зазначимо рекомендацію, що корисним буде збирання таких відгуків у формі онлайн-документів.

3) прозора процедура щодо оцінки корупційних ризиків та розробки антикорупційних програм

Наприклад, на сайтах [Київської міської ради](#), [Могилівської сільської територіальної громади Дніпропетровської області](#), [Акціонерного товариства "Укрзалізниця"](#) створені окремі рубрики, присвячені питанням розробки антикорупційних програм в органі.

В цих рубриках систематично висвітлюється інформація про заходи, присвячені оцінці корупційних ризиків та обговоренню проєктів антикорупційних програм. Така діяльність сприяє проведенню ефективної та прозорої діяльності з оцінювання корупційних ризиків у органі та підготовці якісної антикорупційної програми. Своєю чергою це підвищує довіру до органу, його імідж та репутацію, а також формує громадську підтримку дій керівництва органу в напрямі запобігання корупції.

4.3. ЗВІТИ ПРО РЕЗУЛЬТАТИ РОБОТИ УПОВНОВАЖЕНОГО, ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ОРГАНІ

Серед досліджених підходів до виконання законодавчої вимоги з оприлюднення звітів про роботу слід виокремити такі **підходи з висвітлення звітних даних з антикорупційної діяльності в органі:**

1) викладення звітів за окремими напрямками антикорупційної роботи

Наприклад, на офіційному сайті Міністерства розвитку громад та територій України, крім висвітлення звітів уповноваженого підрозділу щодо запобігання і виявлення корупції, окремо надано описовий [звіт за підсумками роботи із повідомленнями, внесеними викривачами](#).

Головна > Про міністерство > Запобігання та протидія корупції > Інформаційно-довідкові матеріали > Звіт за підсумками роботи із повідомленнями, внесеними викривачами

Це буде позитивною практикою при системному підході. Адже увага антикорупційних уповноважених щодо комунікації цього напрямку посилює значення роботи із повідомленнями, внесеними викривачами, демонструє їхню зосередженість на якості діяльності.

2) представлення звітної інформації з додатковими ефектами візуалізації

Так, на сайті Національного агентства з питань державної служби висвітлені публічні звіти про роботу органу, у тому числі інформація щодо антикорупційної діяльності, у супроводі з інфографіками, що покращує сприйняття цієї інформації:

ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ

затверджено Антикорупційну програму НАДС на 2018 рік (наказ НАДС від 18.05.2018 р. № 109)

описано ідентифіковані корупційні ризики у діяльності НАДС та затверджено відповідний перелік

визначено чинники корупційних ризиків та можливі наслідки корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією, та передбачено заходи щодо їх усунення

проведено 7 навчальних заходів з питань дотримання вимог антикорупційного законодавства для працівників апарату НАДС, його територіальних органів та установ, що належать до сфери управління НАДС

проведено внутрішнє тестування 70 працівників апарату НАДС на знання антикорупційного законодавства

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ

затверджено перелік ризикових сфер діяльності апарату НАДС, його територіальних органів та установ, що належать до сфери його управління

затверджено Інструкцію з організації внутрішнього контролю та управління ризиками у НАДС, його територіальних органах та установах, що належать до сфери його управління

затверджено План реалізації заходів контролю та моніторингу впровадження їх результатів на 2018-2019 роки

затверджено Методичні рекомендації щодо складання адміністративних регламентів

затверджено 5 адміністративних регламентів

Національне антикорупційне бюро України на своєму офіційному [сайті](#) з використанням інфографік представило кількісні характеристики роботи уповноваженого підрозділу щодо реагування на повідомлення про порушення професійної етики, що надійшли на перевірку:

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ У ЦИФРАХ

[з 01.07.2020 по 31.12.2020]

СЛУЖБОВІ РОЗСЛІДУВАННЯ

331

розглянуто звернень та скарг на дії працівників

5

здійснено моніторингів способу життя

2

притягнуто до відповідальності працівників

9

здійснено перевірок на доброчесність

4

здійснено службових розслідувань

1

відкрито оперативно-розшукових справ

20

ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З ВИКОРИСТАННЯМ ПОЛІГРАФУ

18

у зв'язку з періодичною кадровою перевіркою, а також перед призначенням на посади

1

у зв'язку з перевітками на доброчесність

1

під час службових розслідувань

ДІЯЛЬНІСТЬ СЕКТОРУ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

100%

виконано операційний план діяльності з внутрішнього аудиту на 2020 рік

3

внутрішніх аудити за трьома напрямками здійснено

28

рекомендацій надано і прийнято за результатами проведених внутрішніх аудитів

4.4. ІНФОРМАЦІЯ ПРО КАНАЛИ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО КОРУПЦІЮ

Під час оприлюднення на офіційних сайтах органів інформації про канали повідомлення про корупцію спостерігаються **такі позитивні тенденції**:

1) розміщення контекстного меню "Повідомити про корупцію" на головній сторінці сайта

Така навігація запроваджена, зокрема, на сайтах [Державної авіаційної служби України](#), [Фонду державного майна України](#), [Київської обласної державної адміністрації](#), [Чернігівської обласної державної адміністрації](#), [Вінницької обласної державної адміністрації](#) та інших.

2) методичний супровід каналів повідомлення про корупцію

Так, на вебсайтах деяких органів влади не лише вказані канали повідомлення про корупцію, а й зазначена додаткова інформація щодо вимог, умов та порядку подання повідомлень про корупцію.

Так, на сайті [Національної служби здоров'я України](#) така інформація представлена в окремому файлі, який завантажується та детально висвітлює умови та порядок подання повідомлення про корупцію.

На вебсайті Міністерства розвитку громад та територій України також зазначена [додаткова корисна інформація щодо умов повідомлення про корупцію](#).

Так, доступною мовою представлені правила та застереження щодо повідомлення про корупцію за кожним із каналів повідомлення, а також додатково вказано найменування уповноваженого підрозділу з питань запобігання та виявлення корупції, прізвище посадової особи та номер телефону.

Також запропоновано варіанти можливих дій щодо повідомлення – обрати конкретне порушення вимог Закону України "Про запобігання корупції".

Якщо у Вас є достовірна інформація, яка стосується конкретної особи та містить фактичні дані, які можуть бути перевірені, щодо порушення вимог Закону посадовими особами Мінрегіону або керівниками підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Мінрегіону, ви можете повідомити через офіційний веб-сайт Мінрегіону.

Про яке порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції» Ви повідомляєте?

- ☐ Порушення щодо фінансового контролю (відомості електронних декларацій)
- ☐ Порушення щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, інших обмежень щодо запобігання корупції
- ☐ Порушення, пов'язані з організацією роботи із запобігання та виявлення корупції

☐ Подати без зазначення авторства (анонімно)

Ще одним оригінальним підходом є такий, що використовується на вебсайті Пенсійного фонду України.

У рубриці щодо повідомлення про корупцію надається **зрозумілий опис застосування кожного каналу повідомлення** про факти корупції.

Зокрема, надається визначення викривача, характеризуються його права та гарантії, вимоги до повідомлення про можливе вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення, порядок розгляду повідомлень.

При цьому, крім посилання на норми Закону України "Про запобігання корупції", що регламентують такий порядок, здійснюється посилання на локальний наказ "Про організацію роботи з повідомленнями про корупцію", який можна завантажити та ознайомитися з його змістом. Користь такого способу інформування полягає у донесенні політики органу щодо заохочення викривачів корупції.

3) представлення на вебсайті органу форм повідомлення про корупцію

Зокрема, можливість завантажити такі форми є на сайтах [Міністерства закордонних справ України](#), [Державної служби морського та річкового транспорту України](#), [Державної казначейської служби України](#), [Національного агентства України з питань державної служби](#), [Пенсійного фонду України](#), [Київської обласної ради](#).

Зазвичай публічні організації зазначають як зразок повідомлення про корупцію "пусту" форму для заповнення. Інший приклад застосовується на сайті ДП "Смоли". Він ілюструє можливий текст повідомлення.

Типова форма ПОВІДОМЛЕННЯ		
Уповноваженому з антикорупційної діяльності державного підприємства (СМОЛИ)		
В відповідності до п.3 Статті 61 закону України « Про запобігання корупції», п.п.3,4 розділу V Антикорупційної програми державного підприємства (СМОЛИ) інформуємо (надаються факти порушення вимог Антикорупційної програми, вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, підбурення до вчинення корупційного правопорушення посадовими особами підприємства , виникнення реального , потенційного конфлікту інтересів).		
дата	підпис	П.І. Б.
Примітка: в відповідності до п.5 Статті 53 закону України « Про запобігання корупції» ПОВІДОМЛЕННЯ про порушення вимог закону може бути здійснене без зазначення авторства (анонімно). Анонімне повідомлення підлягає розгляду , якщо наведена в ньому інформація стосується конкретної особи та містить фактичні дані , які можуть бути перевірені .		

4) інформація про канали для повідомлення про факти корупції, створені у територіальних органах

Такі підходи представлені на сайтах [Міністерства оборони України](#), [Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками](#), [Пенсійного фонду України](#) та деяких інших.

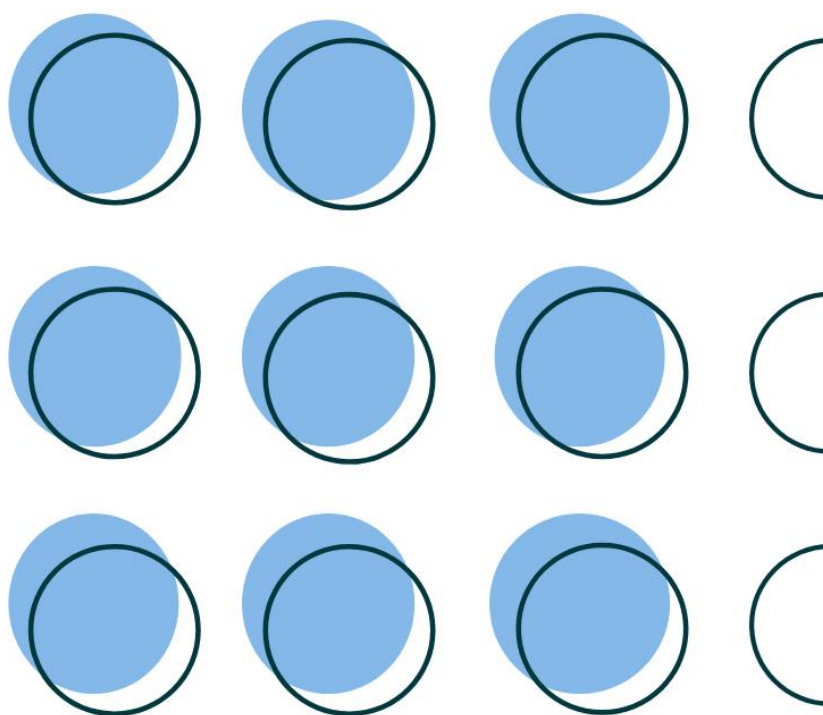
5) зазначення контактів спеціально уповноважених органів, яким можна самостійно повідомити про факт корупції

Наприклад, на сайті [Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками](#) додатково вказані контактні дані таких суб'єктів.

5.

ВДАЛІ ПРАКТИКИ

ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ
АНТИКОРУПЦІЙНИХ
УПОВНОВАЖЕНИХ

5.1. ЗМІСТ ПІДХОДУ ВДАЛИХ ПРАКТИК У ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНИХ УПОВНОВАЖЕНИХ

Вдала практика наповнення вебсайтів державних та недержавних інституцій інформацією з антикорупції – це інноваційний підхід у висвітленні інформації про антикорупційну роботу на офіційних вебсайтах органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також юридичних осіб усіх типів.

Під час моніторингу сайтів розробники не мали наміру виокремлювати окремі органи чи рейтингувати вдалі і корисні практики. Метою пошуку вдалих практик є поширення реальних історій успіху колег-уповноважених, пояснення шляхів, як перейняти досвід іншого органу, а так само стимулювання до презентації власних вдалих напрацювань. Підібрані під час дослідження вдалі практики подаються у систематизованому порядку щодо різних напрямів діяльності уповноважених.

З наведених міркувань Національне агентство з питань запобігання корупції зацікавлене у максимально широкому висвітленні вдалих організаційних підходів антикорупційної діяльності.

Тому якщо антикорупційний уповноважений може навести власні приклади ефективної комунікації з питань запобігання та виявлення корупції або ж продемонструвати діючу в їхньому органі вдалу практику з антикорупції (окреме рішення або системний підхід), запрошуємо звертатися на електронну пошту ac.evaluation@nazk.gov.ua.

Ми вивчимо таку ініціативу та поширимо цю практику серед спільноти антикорупційних професіоналів.

ТАБЛИЦЯ 4.

5.2. ВДАЛІ ПРАКТИКИ ЩОДО КОМУНІКАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ОРГАНУ ВЛАДИ

ВДАЛА ПРАКТИКА № 1

Оприлюднення системи внутрішніх антикорупційних політик органів влади

Окремі органи влади ухвалили і оприлюднили власні внутрішні акти (політики) щодо запобігання корупції.

Зокрема, *Міністерство розвитку громад та територій України* (далі – Мінрегіон) розробило та оприлюднило:

- *Порядок повідомлення про наявність реального чи потенційного конфлікту інтересів членом конкурсної та дисциплінарної комісії;*
- *Порядок проведення перевірок діяльності державних підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління;*
- *Правила етичної поведінки працівників апарату Міністерства;*
- *Порядок погодження кандидатур претендентів на посади керівників уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції підприємств та інші методичні розробки.*

З аналогічного напрямку *Національна служба здоров'я України* (далі – НСЗУ) впровадила:

- *Порядок взаємодії Відділу з питань запобігання та виявлення корупції з Департаментом управління персоналом щодо обліку суб'єктів декларування та перевірки факту подання ними декларацій;*
- *Порядок передачі дарунків, одержаних як подарунки державі або органу;*

- *Порядок дій працівників апарату щодо організації роботи із повідомленнями про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України "Про запобігання корупції", внесеними викривачами;*
- *Правила етичної поведінки працівників апарату;*
- *Покрокові інструкції щодо формування запиту до Державної фіскальної служби про суми виплачених доходів, а також щодо отримання інформації про рахунки в банках тощо.*

Локальні акти, що стосуються організації роботи із запобігання корупції, розміщені на офіційному вебсайті:

Мінрегіону: <https://cutt.ly/ckjgRAm>

НСЗУ: <https://cutt.ly/zkJ6s5X>

ВДАЛА ПРАКТИКА № 2

Кодекс етики працівників як комунікаційний продукт

Вдала практика полягає у викладі у публічному доступі в зручному кишеньковому форматі та публіцистичному стилі викладу норм Кодексу етики працівників *Національного антикорупційного бюро України (далі – НАБУ)*. У цьому Кодексі визначено місію НАБУ, принципи та стандарти поведінки працівників цього органу.

Зміст документа спеціалізовано до функцій НАБУ, текст викладено лаконічно. Позитивним є супроводження матеріалу схемами та інфографікою. Цей Кодекс легко читати та сприймати.

Кодекс етики працівників НАБУ розміщений на офіційному вебсайті НАБУ: <https://cutt.ly/ykEShw9>

5.3. ВДАЛІ ПРАКТИКИ НАПРЯМІВ

МЕТОДИЧНОЇ, КОНСУЛЬТАТИВНОЇ ТА НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ АНТИКОРУПЦІЙНИХ УПОВНОВАЖЕНИХ

ВДАЛА ПРАКТИКА № 3

Система методичних антикорупційних напрацювань уповноважених

Вдала практика полягає у викладенні для загального доступу власних методичних розробок *Міністерства внутрішніх справ України (далі - МВС)* щодо організації галузевої системи запобігання корупції.

Зокрема, МВС розробило та оприлюднило:

- *Перелік напрямів діяльності уповноважених осіб з питань запобігання корупції закладів, установ та підприємств, що належать до сфери управління МВС, які оцінюються, та критерії і бали такої оцінки;*
- *Навчально-методичний посібник "Критерії оцінювання уповноважених осіб з питань запобігання корупції закладів, установ та підприємств, що належать до сфери управління МВС України";*
- *Інформацію про аналіз проведених перевірок з організації роботи із запобігання і протидії корупції;*
- *Методичні рекомендації щодо врегулювання конфлікту інтересів у працівників системи МВС;*
- *Методичні рекомендації щодо організації роботи із запобігання корупції юридичних осіб, що належать до сфери управління МВС, та багато інших матеріалів.*

Локальні акти, що стосуються організації роботи із запобігання корупції, розміщені на офіційному вебсайті МВС: <https://cutt.ly/qkzn2v>

ВДАЛА ПРАКТИКА № 4

Комплекс роз'яснень щодо застосування норм антикорупційного законодавства

Вдала практика полягає у розміщенні на сайті *Мінрегіону* в окремому розділі роз'яснень щодо застосування норм антикорупційного законодавства.

Так, викладена інформація про загальні вимоги, заборони та обмеження антикорупційного законодавства систематизована та адаптована для працівників органу.

Коротко та зрозуміло надаються тлумачення основних понять і вимог для державних службовців, є зручні інфографіки, присвячені особливостям декларування.

Розділ "Роз'яснення щодо застосування норм антикорупційного законодавства" розміщений на офіційному вебсайті Мінрегіону: <https://cutt.ly/ekjh8aw>

ВДАЛА ПРАКТИКА № 5

Освітньо-інформаційні матеріали з питань запобігання та виявлення корупції

Вдала практика полягає у розміщенні *Державною службою морського та річкового транспорту України (далі – Морська адміністрація)* в окремому розділі "Освітньо-інформаційні матеріали з питань запобігання та виявлення корупції" актуальних роз'яснень, лекцій, презентацій з антикорупційної тематики.

Зокрема, Державна морська адміністрація розробила та оприлюднила:

- *лекційні матеріали з питань запобігання корупції:*
 - "Злочини та адміністративні правопорушення у сфері корупції. Адміністративна та кримінальна відповідальність";
 - "Поняття етичних стандартів поведінки осіб, уповноважених на виконання функцій держави" та ін.;
- *антикорупційні пам'ятки:*
 - про права викривача;
 - щодо кримінальної та адміністративної відповідальності за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення;
 - про запобігання та врегулювання конфлікту інтересів;
- *тематичні презентаційні матеріали:*
 - "Доброчесність як необхідна морально-етична складова діяльності державного службовця";
 - "Щодо можливих способів подання повідомлень про корупцію та захисту викривачів";
 - "Отримання подарунків та відповідальність за порушення встановлених законодавством обмежень щодо одержання подарунків" та ін.

Розділ "Освітньо-інформаційні матеріали з питань запобігання та виявлення корупції" розміщений на офіційному вебсайті Морської адміністрації: <https://cutt.ly/5kEO501>

ВДАЛА ПРАКТИКА № 6

Про-комунікативне оприлюднення відповідей на найпоширеніші запитання щодо антикорупційної діяльності органу

Вдала практика полягає у висвітленні на сайті Національного антикорупційного бюро України (далі – НАБУ) актуальної інформації у формі запитань-відповідей за такими рубриками:

- "Топ-5 найчастіших запитань-відповідей";
- "Діяльність НАБУ";
- "Працевлаштування у НАБУ";
- "Повідомлення про корупцію";
- "Що таке корупція" тощо.

Особливий інтерес викликає виклад інформації щодо топ-5 найчастіших запитань-відповідей, а також висвітлення корисної інформації щодо практичних питань, пов'язаних із повідомленнями про корупцію, щодо інституту викривачів.

Наприклад, у рубриці ТОП-5 найчастіших запитань-відповідей висвітлено відповідь на запитання: "Я хочу повідомити про факти корупційного правопорушення. Що я маю зробити?", визначені вимоги до повідомлення про корупцію та додатково вказані канали для такого повідомлення.

Окрема вкладка "Запитання-відповіді" у НАБУ розміщена на офіційному вебсайті НАБУ: <https://nabu.gov.ua/zapytannya-vidpovidi>

5.4. ВДАЛІ ПРАКТИКИ У НАПРЯМІ ВИСВІТЛЕННЯ РОБОТИ З КОРУПЦІЙНИМИ РИЗИКАМИ ТА АНТИКОРУПЦІЙНИМИ ПРОГРАМАМИ

ВДАЛА ПРАКТИКА № 7

Проактивне залучення стейкхолдерів до розробки антикорупційних програм

Група органів влади практикують системну комунікацію про можливості заінтересованих сторін долучитися до різних етапів розробки та впровадження антикорупційної програми.

Так, на сайті *Державної казначейської служби України* (далі – ДКСУ) поряд з наказами щодо організації підготовки антикорупційної програми органу у розділі "Антикорупційна програма" (вкладка "2020 – 2021") розміщено контактні дані членів комісії з оцінки корупційних ризиків ДКСУ та анкету анонімного опитування щодо наявності корупційних ризиків.

До того ж окремий розділ "Обговорення з громадськістю" містить інформацію про публічні заходи, присвячені обговоренню проєкту Антикорупційної програми органу, а також файли та документи, що є предметом обговорення, та звіти про публічне обговорення з громадськістю проєкту Антикорупційної програми.

На сайті *НСЗУ* утворено з цією метою окремий розділ "Оголошення", де розміщуються запрошення експертам громадських організацій, представникам засобів масової інформації та іншим заінтересованим особам долучитися до роботи Комісії з оцінки корупційних ризиків, круглого столу щодо визначення корупційних ризиків, шляхів запобігання та виявлення корупції в діяльності НСЗУ.

Обговорення щодо визначення корупційних ризиків, шляхів запобігання та виявлення корупції в діяльності НСЗУ проводяться у формі круглого столу (відеоконференції).

Інформація з оцінки корупційних ризиків у ДКСУ висвітлена на офіційному вебсайті органу: <https://cutt.ly/jj4gEsQ>

Окремий розділ "Обговорення з громадськістю" розміщений на офіційному вебсайті ДКСУ: <https://cutt.ly/aj4hE1W>

Розділ "Оголошення" розміщений на офіційному вебсайті НСЗУ: <https://cutt.ly/ckkyXti>

ВДАЛА ПРАКТИКА № 8

Розширені можливості щодо оцінки корупційних ризиків

Вдала практика полягає у публічному висвітленні на сайтах Міністерства з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України (далі – Мінреінтеграція) та Державної архівної служби України (далі - Укрдержархів) інформації щодо збору пропозицій з приводу можливих корупційних ризиків у діяльності органу влади.

Зокрема, на сайті Мінреінтеграції розміщено дані про електронну поштову скриньку, куди можна направляти пропозиції з питань корупційних ризиків у діяльності органу.

Важливо, що є примітка, що такі листи не розглядаються як звернення громадян та не передбачають відповіді.

На сайті Укрдержархіву у рубриці "Запобігання корупції" утворено підрозділ "До уваги представників громадськості та експертів". У ньому міститься запрошення представникам громадськості та експертам щодо обговорення проєкту Антикорупційної програми органу, пропозиції щодо надсилання інформації для ідентифікації (виявлення) корупційних ризиків у нормативно-правових актах та організаційно-управлінській діяльності органу, а також розміщена інформація про публічні заходи, присвячені обговоренню проєкту Антикорупційної програми органу.

У цьому ж розділі розміщено Анкету для визначення напрямів роботи Укрдержархіву, для яких необхідно провести оцінку корупційних ризиків, що розширює методичну основу у виявленні корупційних ризиків.

Окремий розділ "Пропозиції з оцінки корупційних ризиків" розміщений на офіційному вебсайті Мінреінтеграції: <https://cutt.ly/vhWF0N2>

Розділ "До уваги представників громадськості та експертів" розміщений на офіційному вебсайті Укрдержархіву: <https://cutt.ly/aj918Ys>

ВДАЛА ПРАКТИКА № 9

Оприлюднення результатів анонімного опитування під час оцінки корупційних ризиків

Вдала практика полягає у проведенні анонімного опитування під час оцінки корупційних ризиків у ПрАТ "Укргідроенерго" та оприлюдненні його результатів. Так, на сайті товариства розміщені загальний звіт з анонімного опитування працівників філій та апарату управління, звіт з анонімного опитування працівників апарату для виявлення корупційних ризиків, а також звіт з анонімного опитування працівників філій товариства для виявлення корупційних ризиків.

Зведення і публічне висвітлення результатів такого опитування є сигналом прозорого і чесного опрацювання анкет працівників і стейкхолдерів.

Звіти з анонімного опитування розміщені на офіційному вебсайті ПрАТ "Укргідроенерго": <https://cutt.ly/cl7DvDQ>

ВДАЛА ПРАКТИКА № 10

Прозорість діяльності комісії з оцінки корупційних ризиків

Вдала практика полягає у публічному висвітленні роботи комісії з оцінки корупційних ризиків, у тому числі через онлайн-трансляції засідань комісії, шляхом створення на сайті *Київської міської ради* окремого розділу "Комісія з проведення оцінки корупційних ризиків". Вказаний розділ складається з таких рубрик:

- *заплановані засідання;*
- *засідання (наявні порядки денні засідань, що вже відбулись);*
- *склад комісії;*
- *протоколи засідань комісії;*
- *онлайн-трансляції засідань;*
- *відеоархів засідань;*
- *додаткові матеріали (регламент комісії, рішення про початок оцінок тощо).*

Розділ "Комісія з проведення оцінки корупційних ризиків у діяльності Київської міської ради" розміщений на офіційному вебсайті органу: <https://kmr.gov.ua/uk/comisii/428>

ВДАЛА ПРАКТИКА № 11

Ініціативне утворення Антикорупційної ради у об'єднаній територіальній громаді

Вдала практика полягає у висвітленні на сайті *Могилівської об'єднаної територіальної громади Дніпропетровської області* інформації щодо створення та діяльності Антикорупційної ради з виявлення та оцінки корупційних ризиків як консультативно-дорадчого органу при органі місцевого самоврядування, а також щодо прийняття Антикорупційної програми громади на 2020 – 2022 роки. Така діяльність розвиває антикорупційні можливості органу місцевого самоврядування і не суперечить вимогам законодавства про запобігання корупції.

На Антикорупційну раду покладаються функції моніторингу проєктів рішень, які виносять на сесію, аналізу діяльності ради, роз'яснення депутатам ради антикорупційних норм тощо. На сайті громади в публічному доступі представлені висновки робочої групи з оцінки корупційних ризиків щодо стану діяльності з:

- наповнення офіційного сайту *Могилівської сільської ради*;
- підготовки та подання щорічних декларацій про майновий стан депутатами ради та службовцями виконавчих органів;
- виявлення та врегулювання конфлікту інтересів при розробці та прийнятті рішень;
- звітування депутатів про свою роботу перед виборцями.

Інформація про Антикорупційну раду з виявлення та оцінки корупційних ризиків розміщена на офіційному вебсайті *Могилівської ОТГ*: <https://cutt.ly/XkLrbCF>

Інформація про затвердження Антикорупційної програми *Могилівської об'єднаної територіальної громади на 2020-2022 роки* розміщена на офіційному вебсайті органу: <https://cutt.ly/EkEBuOT>

5.5. ВДАЛІ ПРАКТИКИ У НАПРЯМІ РОБОТИ З ВИКРИВАЧАМИ КОРУПЦІЇ

ВДАЛА ПРАКТИКА № 12

Співпраця з викривачами корупції

Вдала практика полягає у створенні на сайті *Мінрегіону* окремого розділу "Співпраця з викривачами корупції", у якому зосереджена корисна інформація щодо організації роботи з викривачами, їхніх прав та гарантій захисту.

Цей розділ містить рубрики:

- *"Повідомити про корупційне правопорушення";*
- *"Права та гарантії захисту викривачів";*
- *"Методичні рекомендації щодо організації роботи із повідомленнями про корупцію, внесеними викривачами";*
- *"Гарантії державного захисту викривачів".*

Наприклад, рубрика "Права та гарантії захисту викривачів" складається з двох блоків:

- 1) права та гарантії захисту викривачів відповідно до Закону України "Про запобігання корупції", де надані не лише витяги з Закону, а й роз'яснення окремих його положень, акцентується увага на важливих моментах під час його застосування;
- 2) права та гарантії захисту викривачів відповідно до інших нормативно-правових актів, зокрема тих, що містяться у Кодексі законів про працю України, Кодексі України про адміністративні правопорушення, Кримінальному кодексі України, Цивільному кодексі України, Кримінальному процесуальному кодексі України, Цивільному процесуальному кодексі України, Кодексі адміністративного судочинства України, у низці законів України.

Рубрика "Гарантії державного захисту викривачів", крім текстового матеріалу, супроводжується зручною інфографікою.

У рубриці "Спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції" наведено перелік спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції із зазначенням їх повноважень з посиланням на спеціальні закони. Позитивним також є представлення на окремому зображенні каналів анонімного повідомлення про корупцію кожного з цих органів.

Окремий розділ "Співпраця з викривачами корупції" розміщений на офіційному вебсайті Мінрегіону: <https://cutt.ly/xkjzySb>

ВДАЛА ПРАКТИКА № 13

Висвітлення політики органу із заохочення працівників повідомляти інформацію, яка здатна попереджувати вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення

Висвітлення цієї політики у НСЗУ та у Сумській обласній державній адміністрації є поглибленим виконанням обов'язку державного органу розробляти таку антикорупційну політику, її опис доступною мовою. Так, у одному з додатків до наказу НСЗУ від 09.08.2019 № 301 "Про затвердження методичних рекомендацій щодо організації роботи із повідомленнями про корупцію, внесеними викривачами, в НСЗУ" закріплено заходи заохочення викривачів, зокрема у разі якщо інформація викривача дала змогу попередити вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення, нанесення економічних збитків, зазначена особа може бути заохочена керівництвом НСЗУ без розкриття дійсних підстав заохочення. У свою чергу Сумською обласною державною адміністрацією на сайті органу розміщено умови для повідомлення про корупцію, інформацію про підстави та визначення особи, відповідальної за роботу з викривачами, а також порядок організації роботи з повідомленнями про корупцію, внесеними викривачами, що прийнято локальними актами.

Інформація щодо заохочення викривачів розміщена на офіційному вебсайті НСЗУ: <https://cutt.ly/XkjbDHY>

Локальні акти з організації роботи з повідомленнями про корупцію розміщені на офіційному вебсайті Сумської обласної державної адміністрації: <https://cutt.ly/HhWGQ20>

ВДАЛА ПРАКТИКА № 14

Онлайн-форма щодо повідомлення про корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, пропозиції та зауваження щодо покращення антикорупційної діяльності

Розміщення на сайті органу електронної форми повідомлення про корупцію вже є поширеною практикою українських публічних інституцій.

На сайті *НСЗУ* у відкритому доступі розміщено онлайн-форму "Повідомлення про корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, пропозиції та зауваження тощо щодо покращення антикорупційної діяльності *НСЗУ*", за допомогою якої можна залишити свої запитання, зауваження, пропозиції, заяви, скарги чи вимоги в антикорупційній сфері в межах компетенції *НСЗУ*.

Онлайн форма розміщена на офіційному вебсайті НСЗУ:
<https://cutt.ly/ykJNEFe>

ВДАЛА ПРАКТИКА № 15

Онлайн-форма для реєстрації на прийом із керівником антикорупційного підрозділу

На сайті *НСЗУ* у відкритому доступі розміщено онлайн-форму "Реєстрація на прийом громадян із керівником (працівником) уповноваженого підрозділу з запобігання та виявлення корупції", за допомогою якої можна дистанційно записатися на прийом до керівника антикорупційного підрозділу.

Така реєстрація можлива як із зазначенням ПІБ заявника та його контактних даних, так і анонімно. Обов'язковими для заповнення є такі поля онлайн-форми: структура звернення, причини звернення, опис звернення.

Онлайн форма розміщена на офіційному вебсайті НСЗУ:
<https://cutt.ly/VkkrCRp>

5.6. ВДАЛІ ПРАКТИКИ З ДОДАТКОВОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО ІНФОРМУВАННЯ

ВДАЛА ПРАКТИКА № 16

Антикорупційні новини

Вдала практика полягає у створенні на сайті *Мінрегіону* окремої вкладки "Інформаційно-довідкові матеріали", яка наповнена новинами щодо запобігання корупції.

У цій вкладці висвітлюється інформація про організовані антикорупційні заходи, наприклад: "У Мінрегіоні обговорили подальшу співпрацю з "Разом проти корупції", "Проведено навчальний тренінг з питань запобігання корупції", "Працівники Міністерства взяли участь в Антикорупційному турі Києвом", "Міністерство актуалізувало План здійснення заходів щодо запобігання корупції" тощо.

Антикорупційні новини розміщені на офіційному вебсайті Мінрегіону:
<https://cutt.ly/1kjjCD9>

ВДАЛА ПРАКТИКА № 17

Висвітлення суспільно чутливих антикорупційних тем

Вдала практика полягає у створенні на сайті *НАБУ* у рубриці "Запобігання корупції" окремих розділів "Декларації керівництва" та "Очищення влади". Так, у розділі "Декларації керівництва" містяться посилання на електронні декларації керівництва НАБУ із зазначенням ПІБ, посади та можливістю завантажити декларацію.

В розділі "Очищення влади" представлена інформація щодо проведених перевірок відповідно до Закону України "Про очищення влади". Інформація викладена у виді таблиці із зазначенням ПІБ, посади, назви органу перевірки, дати початку перевірки, із вкладенням заяви про проведення перевірки, результатів перевірки та можливістю завантажити декларацію.

Розділ "Декларації керівництва" розміщений на офіційному вебсайті НАБУ: <https://nabu.gov.ua/declarations>

Розділ "Очищення влади" розміщений на офіційному вебсайті НАБУ:
<https://nabu.gov.ua/ochyschennya-vlady>

ВДАЛА ПРАКТИКА № 18

Соціальна антикорупційна реклама

Вдала практика полягає у створенні на сайті *Державної прикордонної служби України* (далі - Держприкордонслужба) у розділі "Запобігання корупції" окремої рубрики "Антикорупційна реклама".

У цій підрубриці розміщено низку відеороликів ("Кордон без корупції", "Прикордоннику, не бійся повідомляти про відомі тобі факти корупції на кордоні!", "Покарання корупціонера – лише справа часу!", "Правильний вибір", "Хабарник") та фотоматеріалів Держприкордонслужби ("Корупція не визнає кордонів. Здолаємо її разом!"), направлені на формування нульової толерантності до корупції.

Рубрика "Антикорупційна реклама" розміщена на офіційному вебсайті Держприкордонслужби: <https://cutt.ly/PnEU5hC>

ВДАЛА ПРАКТИКА № 19

Внутрішній контроль у цифрах

Вдала практика полягає у висвітленні на сайті *НАБУ* серед звітів про роботу – результатів впровадження внутрішнього антикорупційного менеджменту, кількісних даних щодо здійснених перевірок на доброчесність, проведених моніторингів способу життя, службових розслідувань, відкритих оперативно-розшукових справ, розглянутих звернень та скарг на дії працівників НАБУ, притягнутих до відповідальності співробітників Бюро.

Виклад цього матеріалу супроводжено інфографікою, що спрощує сприйняття інформації.

Кількісні дані щодо внутрішнього контролю розміщені на офіційному вебсайті НАБУ: <https://nabu.gov.ua/reports>

ПРАКТИКА З ІНОЗЕМНОГО ДОСВІДУ

Окремий сайт, присвячений питанням антикорупційного комплаєнсу

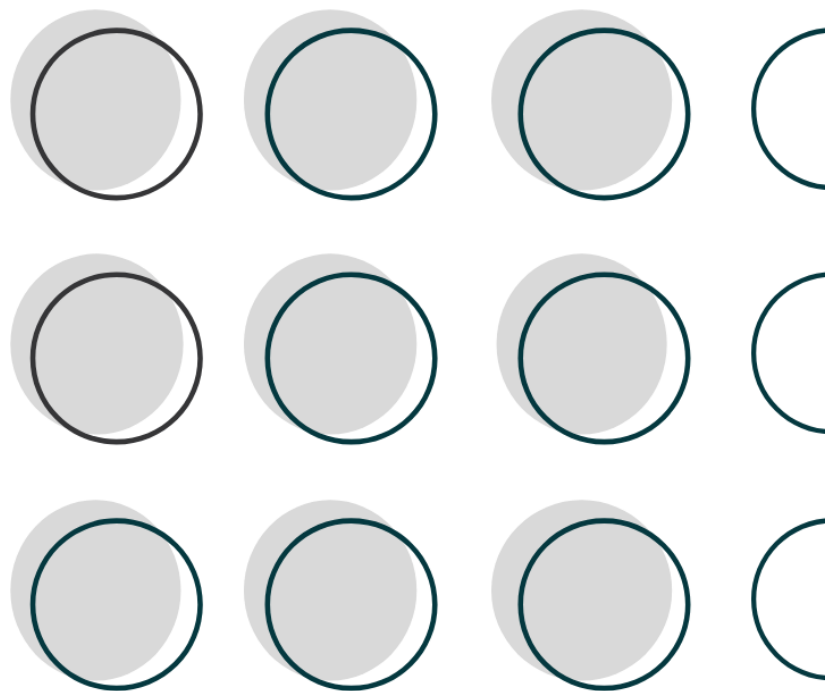
На офіційній сторінці компанії *The Coca-Cola company* міститься посилання на вебсайт, розроблений безпосередньо для питань антикорупційного комплаєнсу.

Цей сайт наповнений актуальною інформацією з антикорупції, зокрема на ньому є можливість адресувати анонімне питання експерту, повідомити про протиправну діяльність, отримати відповідь/відгук на свою скаргу/повідомлення, форма, заповнивши яку, можна визначити, чи наявний конфлікт інтересів, тощо.

Окремий сайт, присвячений питанням антикорупційного комплаєнсу, розташований на інтернет-сторінці компанії Coca-Cola за посиланням: <https://cutt.ly/9k7xBHJ>

6.

ОГЛЯД НЕЯКІСНИХ ПІДХОДІВ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНИМИ УПОВНОВАЖЕНИМИ

Протягом проведення цього дослідження було виявлено й чимало неякісних практик інтернет-комунікації антикорупційними уповноваженими різних типів публічних інституцій: як центральних органів виконавчої влади, установ, юрисдикція яких поширюється на територію усієї України, так і регіональних органів влади, органів місцевого самоврядування.

Окремі недоліки було виявлено і на вебсайтах об'єктів моніторингу з вдалими практиками.

Дослідницька команда НАЗК вирішила не називати тих суб'єктів моніторингу, де виявлено неякісні підходи до інтернет-комунікації.

Власне кожен антикорупційний уповноважений у цьому розділі зможе ознайомитися з власними неякісними практиками або самостійно розглянувши зазначені негативні приклади – ретранслювати їх до своєї інтернет-комунікації та намітити кроки щодо її покращення.

6.1. НЕЯКІСНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО УПОВНОВАЖЕНИЙ ПІДРОЗДІЛ (ОСОБУ) З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВІЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ

Чимало недоліків виявлено щодо відображення інформації про структурний уповноважений підрозділ (особу). Зокрема:

- *на вебсайті організації взагалі немає інформації про структуру органу, а відповідно й інформації про структурний уповноважений підрозділ (особу), або ж за наявності такого підрозділу у структурі органу не відображено його структуру.*

Наприклад, після серії переходів з головної сторінки одного з органів влади у меню "Структура", де аналітик очікував побачити місце уповноваженого підрозділу, зрештою він був перенаправлений на пусту сторінку.

Інший приклад – на головній сторінці органу, як і у попередньому прикладі, є кілька вкладок меню, зокрема одна з них має назву цього органу. Натиснувши на цю вкладку відкривається меню у якому, з-поміж інших вкладок, є вкладка "Структура". Проте, відкривши цю вкладку ми можемо бачити лише персоналії керівників структурних підрозділів органу.

Корекція зазначеної помилки важлива для того, щодо користувач сайта отримав інформацію, яка саме структурна одиниця органу здійснює повноваження щодо запобігання корупції;

- *недостатньо відображено функції антикорупційних підрозділів.*

Для прикладу, на вебсайті одного з органів напрям роботи уповноваженого з питань запобігання та виявлення корупції віднесено до підрозділу з питань безпеки, оборони, діяльності органів юстиції. У такому разі відвідувач сайта буде дезорієнтований і може відмовитись від, наприклад, того, щоб повідомити про факт корупції, який йому відомий, оскільки не буде впевнений у власному захисті;

- *відсутня інформація про склад працівників антикорупційного підрозділу, зокрема не зазначена особи, яка відповідає за реалізацію повноважень із захисту викривачів.*

Це є ознакою недотримання вимоги статті 53-9 Закону України "Про запобігання корупції" або нерозуміння того, що зазначення цієї особи сприяє більшій довірі потенційних викривачів до повідомлення важливої інформації;

- *відсутні контактні дані уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції або вказано не повні контактні дані.*

Наприклад, не вказано електронну адресу уповноважених осіб, або ж на одному із сайтів об'єктів моніторингу у розділі "Контакти" містяться лише поштові реквізити для звернень громадян.

6.2. ПРОГАЛИНИ НАПРЯМУ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ІНФОРМУВАННЯ ТА НАВЧАННЯ

Серед негативних тенденцій, що лежать у площині забезпечення уповноваженим окремого розділу про антикорупційну роботу на сайті органу, такі:

- *відсутня інформація про нормативно-правові або внутрішні акти (політики) у сфері запобігання корупції, або ж у деяких об'єктів моніторингу.*

Так, на вебсайті одного із органів натискаючи вкладку "Нормативно-правова база", відбувається перенаправлення, зокрема, на вебсайт Кабінету Міністрів України, чи на вебсайт Національного агентства з питань запобігання корупції. Це свідчить про відсутність або неоприлюднення локальних актів (політики) органу, якими забезпечено його антикорупційну діяльність.

Відмітим

що розробка власних актів (політик) щодо антикорупційної діяльності є вимогою як міжнародних стандартів, так і національного законодавства України. Їхнє розміщення в окремій рубриці сайту сприяє більшій поінформованості працівників органу і сприйняття його доброчесним.

- *не розміщено інформаційних чи методичних матеріалів (роз'яснень) з питань запобігання та виявлення корупції або ж таких матеріалів зовсім мало;*
- *відображено не актуальні дані, зокрема нечинні нормативно-правові акти.*

Чимало вебсайтів не оновлено, містять застарілу чи не актуальну інформацію. Для прикладу, на одному із вебсайтів об'єктів моніторингу у вкладці "Роз'яснення щодо застосування антикорупційного законодавства" відображено проблемні питання застосування Закону України "Про засади запобігання і протидії корупції", який втратив чинність. Інший приклад – використання посилань на онлайн курси, що зняті через застарілість з платформ онлайн-освіти та вже не доступні.

6.3. НЕГАТИВНІ ТЕНДЕНЦІЇ КОМУНІКАЦІЇ ПРО РОБОТУ З КОРУПЦІЙНИМИ РИЗИКАМИ

Що стосується ризик-реєстрів та антикорупційних програм, то на деяких вебсайтах органів влади:

- *повністю відсутні відомості про антикорупційну програму або інші документи з управління корупційними ризиками;*
- *інформація про розробку та прийняття антикорупційної програми не виокремлена в окрему вкладку, що не дозволяє системно оцінити рівень роботи з корупційними ризиками;*
- *немає інформації про проведення консультацій з громадськістю та врахування громадської думки у роботі з корупційними ризиками.*

Наприклад, на сайті однієї обласної державної адміністрації наявні рубрики "Антикорупційна діяльність" та "Громадянське суспільство", які могли б бути використані для того, щоб залучити громадськість чи інших стейкхолдерів до роботи з оцінювання корупційних ризиків.

Блок "Антикорупційна діяльність" містить оголошення: "В облдержадміністрації буде проведена оцінка корупційних ризиків". Ця новина містить інформацію про прийняте рішення щодо проведення оцінки корупційних ризиків, підготовки антикорупційної програми та запрошення долучитися представників громадськості та експертів.

Проте жодної інформації про залучення до робочої групи, врахування висловлених рекомендацій чи інше, що свідчить про залучення стейкхолдерів до процесу оцінювання корупційних ризиків не наводиться, хоча з моменту оголошення пройшло декілька місяців.

У свою чергу, блок "Громадянське суспільство" також не містить інформації про взаємодію з громадськістю щодо запобігання корупції, а обравши вкладку "Консультації з громадськістю" відвідувач сайта перейде на пусту сторінку;

- *інформація про виконання антикорупційної програми своєчасно не оновлюється.*

Наприклад, на головному меню одного з органів влади серед кількох вкладок меню присутня рубрика "Запобігання проявам корупції".

На сторінці, яка відкривається, наявна позиція "Антикорупційна програма", де вона і міститься. Обравши цю рубрику можна побачити, що остання інформація про роботу з моніторингу виконання програми розміщена у 2018 році.

6.4. НЕРОЗМІЩЕННЯ ПЛАНІВ ТА ЗВІТІВ ПРО РЕЗУЛЬТАТИ РОБОТИ УПОВНОВАЖЕНОГО, ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ

Щодо інформування про результати роботи уповноваженого, встановлено, що на вебсайтах значної кількості державних органів відсутні плани або звіти про роботу уповноваженої особи з питань запобігання та виявлення корупції.

6.5. ПОМИЛКИ УТВОРЕННЯ КАНАЛІВ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО КОРУПЦІЮ

Серед негативних тенденцій допущених об'єктами моніторингу щодо розміщення інформації про канали повідомлення про корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення можна виділити такі:

- *не створено спеціальну телефонну лінію, захищену електронну пошту для таких повідомлень;*
- *немає можливості подати повідомлення про корупцію через офіційний вебсайт;*
- *відсутня інформація про осіб, яким можна повідомити про корупцію;*
- *взагалі відсутня інформація про шляхи повідомлення про порушення вимог антикорупційного законодавства, або її важко знайти.*

Зокрема немає "гарячих кнопок", особа може не зорієнтуватись на сайті і не знайти розділу, який містить такі дані.

6.6. НЕДОЛІКИ ЩОДО ЯКІСНИХ КРИТЕРІЇВ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНИХ УПОВНОВАЖЕНИХ

Варто відмітити, що крім негативних тенденцій у забезпеченні законодавчих вимог структурними уповноваженими підрозділами (особами), на вебсайтах об'єктів моніторингу виявлено і чимало недоліків щодо якісних критеріїв їх змістовного наповнення:

- *досить часто вебсайти державних інституцій у частині запобігання корупції є незручними та складними в користуванні.*

Зокрема, у окремих органах влади розділ щодо антикорупційної діяльності розміщується не на головному інтерфейсі органу, а у різних блоках меню, як то: "Структура", чи "Більше".

- *"гаряча кнопка" для швидкого подання повідомлення про можливі факти корупційних правопорушень або пов'язаних з корупцією правопорушень виглядає недостатньо контрастно відносно кольорового рішення інтерфейсу вебсайта органу.*

У співвідношенні з електронною формою звернення громадян та запиту на отримання публічної інформації вкладення "Повідомлення про корупцію в України та її територіальних підрозділах" є майже непомітним;

- *застосовується не однаковий підхід до завантаження файлів на вебсайт.*

До прикладу, кілька антикорупційних документів мають розширення "doc", інші "pdf". При цьому поширеною практикою державних органів є розміщення документів формату "doc" у нефіналізованій формі (з коментарями, відсутністю вирівнювання, різними шрифтами тощо).

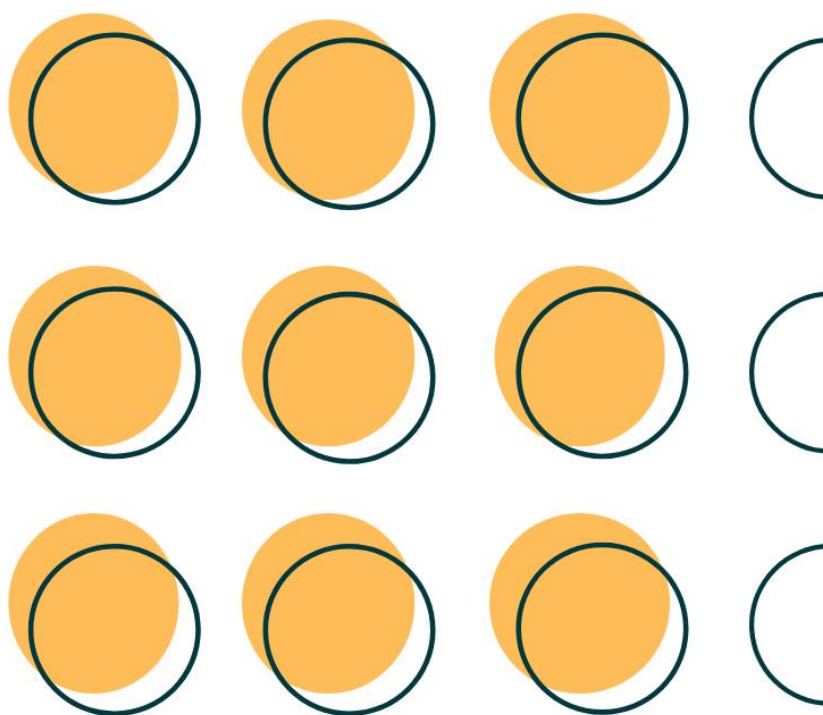
Щодо документів формату "pdf" поширеним є низькоякісні сканокопії цих документів, подекуди розташовані у перевернутому стані, що не дозволяє якісно розібрати текст чи копіювати його для підготовки аналітичних документів.

Щодо дотримання найпростіших вимог доступності до осіб з інвалідністю значна частина вебсайтів не витримує жодної критики. Тому у підсумкових рекомендаціях будуть надані найпростіші поради щодо дотримання уповноваженими критерію доступності.

7.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

ЩОДО ПОБУДОВИ СИСТЕМНОЇ
КОМУНІКАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОГО
УПОВНОВАЖЕНОГО НА ВЕБСАЙТІ
ОРГАНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО СЕКТОРУ

За результатами проведеного дослідження, вивчення нормативних засад та кращих підходів вітчизняної та іноземної практики інтернет-комунікації, аналізу наповнення антикорупційною інформацією вебсайтів публічних інституцій України командою цього дослідження запропоновано рекомендовану структуру та вимоги щодо ефективної комунікації антикорупційними уповноваженими на сайтах організацій, у яких вони діють.

7.1. ІНФОРМАЦІЙНІ БЛОКИ (ІНСТРУМЕНТИ) ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ НА ГОЛОВНІЙ СТОРІНЦІ ВЕБСАЙТА

1. Сервіс (активне посилання) "Повідом про корупцію" на головній сторінці сайту

На стартовій сторінці офіційного вебсайту органу має бути розміщено "гарячу кнопку" (активне посилання) для повідомлення про корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення. При натискання на цю іконку передбачається перенаправлення на рубрику розділу антикорупційного уповноваженого, яка присвячена можливості подання повідомлення про порушення вимог антикорупційного законодавства.

Серед форм подання важливо передбачити електронну форму для заповнення з можливістю додавання файлів.

2. Контакти уповноваженого у розділах про структуру та контакти організації

У цьому розділі обов'язково визначається місце уповноваженого у загальній структурі організації, тобто має бути відображено структуру уповноваженого підрозділу із зазначенням його посадових осіб, або уповноваженої особи.

У випадку зображення структури органу як візуалізованої схеми важливо показувати безпосередню підпорядкованість уповноваженого керівнику організації.

Важливо визначитись щодо місця розміщення контактних даних антикорупційного уповноваженого: у загальному розділі контактів або/та у спеціальному антикорупційному розділі. Не буде помилкою як надання цієї інформації у обох розділах; зазначення основних даних у загальному розділі, а більш деталізованих – у спеціалізованому або ж використання іконки переходу від загальної сторінки контактів органу до розділу уповноваженого.

В частині контактної інформації необхідно зазначити *прізвища, імена, по батькові, номери телефонів, адреси електронної пошти керівника та працівників підрозділу, що виконують спеціальні функції запобігання корупції (зокрема із захисту викривачів).*

Якщо уповноважена особа в органі не визначена як окрема штатна одиниця, а функції із запобігання та виявлення корупції покладені на працівника іншого підрозділу, тоді варто окремо зазначити, що така особа є уповноваженою особою з питань запобігання та виявлення корупції із зазначенням її контактних даних саме як антикорупційного уповноваженого.

3. Розділ "Запобігання корупції"

Цей розділ вебсайта має адмініструватися та наповнюється інформацією саме антикорупційним уповноваженням. Його наповнення деталізовано нижче.

4. Інші інструменти головної сторінки

Антикорупційний уповноважений може проявити ініціативу і запропонувати додаткові інформаційні рубрики для розміщення на головній сторінці вебсайту органу.

Такими можуть бути ключові статистичні дані, важливі новини чи результати, особливі віджети антикорупційного спрямування тощо.

7.2. СПЕЦІАЛЬНИЙ РОЗДІЛ АНТИКОРУПЦІЙНОГО УПОВНОВАЖЕНОГО НА ВЕБСАЙТІ ОРГАНУ (РОЗДІЛ "ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ")

Розділ має містити як групу рекомендованих, так і факультативних рубрик щодо роботи уповноваженого.

➤ Рекомендовані рубрики розділу

1. Уповноважений з питань запобігання та виявлення корупції

Ця рубрика описує призначення та основні завдання уповноваженого, нормативно-правові засади його діяльності.

2. Рубрика "Повідом про корупцію"

У рубриці мають бути зазначені реквізити захищених каналів зв'язку для повідомлень про можливі факти вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень:

- *телефони;*
- *електронна/поштова адреса уповноваженого;*
- *онлайн-форма для повідомлень.*

Варто зазначати, на кого саме в організації покладено обов'язок роботи з викривачами.

Крім того, необхідно зазначити основні вимоги до оформлення повідомлень, для того, щоб не було формальних підстав для відмови у їх розгляді. У цій рубриці рекомендовано також розмістити інформацію про:

- *визначені внутрішні процедури і механізми прийняття та розгляду повідомлень про можливі факти вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень цього Закону, перевірки та належного реагування на такі повідомлення;*
- *права та гарантії захисту викривачів;*
- *впроваджені механізми заохочення та формування культури повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень цього Закону.*

Для загального розуміння інфраструктури антикорупційних органів, до яких можна повідомляти про можливі правопорушення можна зазначити перелік спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції та посилання на сайти цих органів.

3. Антикорупційні програми та ризик-реєстри

Ця рубрика повинна передбачати перелік заходів у діяльності органу, що включають ідентифікацію та оцінку корупційних ризиків, проекти й фіналізовані документи, матеріали контролю виконання та оцінки результатів антикорупційної програми, інші матеріали, що викликають суспільний інтерес у цьому напрямі.

Мета цієї рубрики полягає не стільки в ознайомленні, як у можливості вчасно долучитися до громадського обговорення, надати пропозиції тощо. До висвітлення цього розділу важливо підходити комплексно.

Так, поряд з наказами щодо організації підготовки антикорупційної програми органу у розділі "Антикорупційна програма" варто розмістити:

- рішення про утворення та склад комісії (постійно діючої робочої групи) з оцінювання корупційних ризиків, її повноваження.

Можна також зазначати контактні дані членів комісії з оцінки корупційних ризиків (ПІБ, їх посади, телефон, електронна (поштова) адреси);

- іконки переходу до сторінки громадського обговорення антикорупційної програми (або інших документів про роботу з корупційними ризиками).

Тут має бути зосереджено інформацію про публічні заходи, присвячені обговоренню проєкту Антикорупційної програми органу (заплановані засідання комісії, наявні порядки денні, трансляції тощо), а також файли та документи, що є предметом обговорення, та звіти про публічне обговорення з громадськістю проєкту антикорупційної програми;

- інформаційний блок *"Допомога у виявленні корупційних ризиків"* принаймні у складі двох рубрик *"Пропозиції з оцінки корупційних ризиків"* та *"Анонімні опитування щодо корупційних ризиків"*.

Ці рубрики можуть містити електронні посилання щодо формалізованого опису ризику, а також можливості проходження онлайн-опитувань щодо оцінювання корупційних ризиків у діяльності організації.

4. Звіти про результати роботи уповноваженого, виконання завдань із запобігання корупції у органі

Актуальні звітні дані про результати роботи уповноваженого, виконання завдань із запобігання корупції є важливим елементом демонстрації своєї ефективності та реалістичності політики запобігання корупції у організації. Форма і обсяг звітної інформації мають бути збалансованими.

Окремим інформаційним блоком у цій рубриці доцільно розміщувати результати розслідувань та перевірок повідомлень про корупцію.

Також зазначену рубрику варто оснащувати можливістю висловлення відгуків щодо звітів, які у свою чергу пересилаються до спеціальної рубрики зворотнього зв'язку з уповноваженим.

5. Контакти та графік антикорупційного уповноваженого

Ця рубрика містить поштові та електронні адреси, телефони, контактні дані, розклад роботи та графік прийому, розміщені в розділі про структуру органу та контакти органу (Розділ 1.2).

Крім того, можливе зазначення контактних даних уповноважених вищого (центральні органи влади, обласні державні адміністрації, центральний офіс організації публічного сектору) та нижчого рівня (територіальні органи, підприємства, установи, організації тощо).

У цьому підрозділі має бути зазначено розклад роботи уповноваженого та, за потреби, графік прийому громадян. Для зручності користувачів можна передбачити онлайн-форму реєстрації на прийом громадян із керівником уповноваженого підрозділу/уповноваженою особою. У цьому випадку важливо чітко дотримуватись графіку, сформованого за цим записом.

6. Внутрішні акти з питань запобігання корупції

Важливо розуміти, що внутрішні акти (політики, кодекси) затверджуються локальними актами і можуть ухвалюватись як самостійні документи, так і поєднуватись у комплексні документи як окремі їх розділи.

Серед таких напрямів визначення внутрішніх політик органу доцільно розглядати:

- *правила етичної поведінки;*
- *політика неприпустимості проявів корупції та заохочення її викривання;*
- *порядок організації роботи з повідомленнями про корупцію, внесеними викривачами;*
- *порядок повідомлення про конфлікт інтересів;*
- *порядок проведення перевірок діяльності державних підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління органу;*
- *порядок взаємодії уповноваженого з окремими структурними підрозділами і колегіальними чи іншими органами.*

Зокрема щодо взаємодії управління персоналом для виконання завдань запобігання корупції (облік суб'єктів декларування та перевірка факту подання ними декларацій, виявлення конфлікту інтересів тощо); з підрозділом з організації діловодства; з фінансовою службою; з посадовою особою із проведення державних закупівель та ін.;

- *порядок передачі подарунків, благодійних пожертв державі (державній інституції);*
- *інші внутрішні акти антикорупційного спрямування.*

➤ Факультативні сторінки розділу

1. Антикорупційне інформування та навчання

Ця рубрика має у зрозумілий та зручний для використання спосіб розміщувати методичні та навчальні матеріали, підготовлені уповноваженим та партнерськими організаціями.

Такими можуть бути:

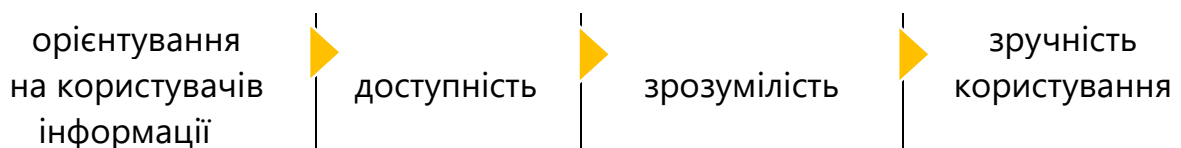
- інформаційні матеріали (покрокові алгоритми, інфографіки, презентаційні матеріали з питань запобігання корупції, антикорупційні пам'ятки, інформація у формі запитань-відповідей тощо);
- навчальні матеріали з питань запобігання та виявлення корупції;
- актуальні посилання, антикорупційні новини, антикорупційна соціальна реклама тощо.

2. Рубрика "Зворотній зв'язок та запит на допомогу від уповноваженого"

Для зворотнього зв'язку щодо діяльності уповноваженого важливо передбачати рубрику щодо висловлення відгуку, пропозиції щодо роботи, пропонування співпраці, можливості подати запит на проведення інформаційних або навчальних заходів антикорупційного уповноваженого.

7.3. ОПИС ЯКІСНИХ ВИМОГ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ УПОВНОВАЖЕНОГО

Якісні характеристики антикорупційної комунікації уповноваженого можна умовно згрупувати у 4 блоки:

1. Орієнтування на користувачів інформації

Головна ознака якісного інформаційного контенту полягає у орієнтованості на користувача. Інформацію антикорупційного змісту необхідно викладати на сайті органу таким чином, щоб користувачі бажали або потребували її використання.

Наведемо перелік рекомендацій до цього пункту:

- *структура антикорупційної інформації повинна бути простою та зрозумілою, зручною для опрацювання;*
- *розділ уповноваженого повинен бути активним, а рубрики – заповненими інформацією*

Важливо регулярно перевіряти робочий стан посилань, що містяться на сторінці та матеріалів, що оновлюються, відповідно до актуальності, реагувати з цією метою на форми зворотнього зв'язку.

- *файли розміщуються з можливістю копіювати та завантажувати інформаційні матеріали у різних, проте стандартизованих форматах*

Порушенням цього правила є розміщення на сайті документів у нефіналізованому вигляді (чорновиків, без реквізитів затвердження), відсканованих документів у низькій якості без можливості копіювання їх змісту.

2. Доступність інформаційного наповнення вебсайта

Доступний вебсайт створює можливості безперешкодного отримання інформації для людей з інвалідністю. Таким чином, усі користувачі знаходяться в рівних умовах.

Уповноважений самостійно не забезпечує вимоги доступності (це завдання відповідальної особи за ведення вебсайта органу), проте контролювати дотримання цих вимог у розділі запобігання корупції важливо.

Базовими критеріями доступності інформації на вебсайті є:

- *текстова альтернатива візуальному контенту (складні графічні елементи повинні мати окремий текстовий опис);*
- *текст на зображеннях повинен використовуватися тільки для оформлення або у випадках, коли специфічне відображення тексту має ключове значення для передачі інформації;*
- *контрастність тексту відносно фону для читабельності;*
- *можливість увімкнути звукове супроводження найважливішої інформації;*

- використання коректних кольорових схем (зручне для очей поєднання кольорів, відсутність використання на одній вебсторінці більше, ніж трьох різних шрифтів та кольорів);
- відсутність нервових подразнювачів (для автоматичних змін на сторінці необхідно уникати спалахів, миготіння, зміщення контенту і відкриття нових вікон).

3. Зрозумілість інформаційного наповнення вебресурса

Зрозумілість означає, що дизайн вебсайта є інтуїтивним і передбачуваним, а зміст – простим для сприйняття.

Важливими елементами зрозумілості інформації на вебсайті є:

- вебсторінки та розмішені на них файли мають надавати заголовки, що складаються з назви та описують їх зміст;
- назви посилань повинні бути сформульовані таким чином, щоб користувачі однозначно розуміли, куди потраплять при переході за посиланням. З цією метою кожен розділ повинен мати коротку анотацію щодо інформації, яка буде розміщуватися в ньому;
- відсутність нелогічних елементів дизайну;
- короткі (протокольні) статті повинні мати перевагу над "лонгрідами": чим більші тексти, тим вище ймовірність, що матеріал не дочитають до кінця;
- найважливіша інформація завжди розміщується вгорі публікації, описи – знизу;
- незалежно від розмірів, інформаційні матеріали повинні ділитися на розділи та підрозділи, оскільки це спрощує сприйняття для користувача;
- публікації варто супроводжувати зображеннями, фотографіями, інфографіками або схемами;
- при розміщенні інформації у складі блоків та колонок зазвичай потрібно дотримуватись порядку розміщення зліва направо і зверху вниз;
- при розміщенні посилань, вони повинні мати загальний стандарт і обов'язково виділятися на тлі тексту або елементів навігації.

4. Зручність користування

Зручність користування (керованість) вебресурса відіграє важливу роль для користувачів, які повинні мати доступ до вмісту будь-яким зручним для них способом відповідно своїх очікувань. Основними вимогами зручності користування інформацією вебсайтів є:

- *при розміщенні інформації важливо передбачати її використання як з комп'ютерів (ноутбуків), так і зі смартфонів (планшетів);*
- *можливість керування (навігації) інтернет-сторінкою за допомогою клавіатури та переміщення за допомогою неї до всіх елементів сайту;*
- *при наповненні потрібно використовувати змістовні заголовки та підписи контенту, які унеможливають помилкове розуміння того, яка інформація там міститься;*
- *завантаження або очікування реакції системи, коли взаємодія неможлива, може бути невірно сприйняте користувачами, як "зависання" або несправність програми, тому необхідно відображати анімований індикатор у таких випадках;*
- *на сторінках необхідно розміщувати підказки для користувачів, які дадуть змогу краще розуміти структуру сторінки та як нею керувати;*
- *доречним є використання тегів та хештегів, які дадуть розуміння рубрики до якої відноситься інформація, а також можливість швидкого переходу до потрібного розділу.*

ЗМІСТ

1. Картка дослідження ефективності діяльності антикорупційного уповноваженого з комунікації на сайті органу влади.....	3
2. Концепція оцінювання ефективної комунікаційної діяльності антикорупційного уповноваженого.....	6
3. Методологія пілотної версії дослідження НАЗК щодо ефективності інтернет-комунікації антикорупційних уповноважених.....	23
4. Огляд позитивного досвіду інтернет-висвітлення діяльності антикорупційних уповноважених на сайтах органів влади.....	32
5. Вдалі практики інтернет-комунікації антикорупційних уповноважених.....	45
6. Огляд неякісних підходів інтернет-комунікації антикорупційними уповноваженими.....	63
7. Рекомендації щодо побудови системної комунікації антикорупційного уповноваженого на вебсайті організації публічного сектору.....	70

Ефективна комунікація антикорупційного уповноваженого на вебсайті організації публічного сектору: аналітичний огляд за результатами пілотного моніторингу. К.: Національне агентство з питань запобігання корупції, 2021. 82 с.

Видання репрезентує методологію та результати пілотного дослідження ефективності комунікації антикорупційних уповноважених на сайтах організацій публічного сектору, у яких вони працюють. З міркувань формування сталості таких досліджень у подальшій практиці НАЗК та інших зацікавлених інституцій у цій публікації наведено деталізований підхід до формування і обґрунтування методології моніторингу.

Над дослідженням працювала команда відділу навчання та оцінки роботи уповноважених підрозділів Департаменту запобігання та виявлення корупції із залученням інших співробітників НАЗК:

проф. А. Галай (ред.), С. Гайдер, С. Деркач (ред.),
І. Єрмоменко, С. Мовчан, В. Муранова,
К. Панасюк, К. Петрусь, А. Федоренко.

Дизайн: К. Петрусь

Скорочену версію дослідження
можна знайти на сайті НАЗК
[за лінком](#)

НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО
З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ
NATIONAL AGENCY
ON CORRUPTION PREVENTION